

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta**

Katedra řízení

Studijní program: 6208 T Ekonomika a management

Studijní obor: Provozně podnikatelský



**Regionální rozvoj a plošná ochrana souborů lidové architektury
v obcích okresu Jindřichův Hradec a Znojmo**

Vedoucí diplomové práce:
Doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc.

Autor:
Alice Šebáková

Duben 2007

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alice ŠEBÁKOVÁ**

Studijní program: **M4101 Zemědělské inženýrství**

Studijní obor: **Provozně podnikatelský obor**

Název tématu: **Regionální rozvoj a plošná ochrana souborů lidové architektury v obcích okresu Jindřichův Hradec a Znojmo.**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

V roce 1995 bylo na základě zákona č. 20/1987 Sb. ve znění pozdějších předpisů prohlášeno 61 souborů lidové architektury vesnickými památkovými rezervacemi a 164 sídel vesnickými památkovými zónami. Cílem práce je zjistit, do jaké míry ovlivňuje rozvoj venkovského prostoru památková ochrana souboru lidové architektury ve vesnických památkových rezervacích a vesnických památkových zónách. Hlavním smyslem práce je ověřit výsledky památkové ochrany a postoje občanů, orgánů samosprávy i státní správy k této problematice a její důsledky pro rozvoj vybraných sídel. Výsledkem práce je navrhnout opatření k dalšímu rozvoji studovaných území vybraného okresu. Do diplomové práce byly zahrnuty pouze okresy s vyšším počtem chráněných území. Konkrétně se jedná o tyto rezervace a zóny: Pístina, Ponědrážka, Příbraz, Žítek, Lutová, Nová Ves, Plačovice, Šatov, Vratěšín. Metodický postup:

1. Studium odborné literatury. 2. Popis studovaných území z hlediska rozsahu ochrany, demografických a socio-ekonomických dat. 3. Provedení sociologického průzkumu mezi občany studovaných území, řízený rozhovor s představitelem obce, příslušného pověřeného obecního úřadu a zodpovědného orgánu památkové péče. 4. Zhodnotit primární i sekundární data statistickými metodami a SWOT analýzou a navrhnout vhodná opatření k dalšímu rozvoji památkově chráněných území okresu.

Rámcová osnova:

1. Úvod. 2. Literární přehled. 3. Metodika. 4. Výsledky sociologických šetření. 5. Diskuse a (SWOT) analýza výsledků. 6. Závěr. 8. Použitá literatura. 9. Přílohy.

Rozsah práce: 50 - 70 stran
Rozsah příloh: dle možností
Forma zpracování diplomové práce: tištěná

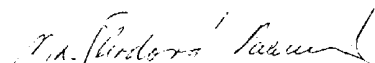
Seznam odborné literatury:

- Blatná, D.: Statistické aspekty terénních průzkumů II.. Praha: VŠE, 1994
Blažek, J., Uhlíř D: Teorie regionálního rozvoje, Karolinum 2002, ISBN 80-246-0384-5
Bureš, P., Škabrada, J., Šnajdrová, H.: Památková ochrana historických vesnic v České republice, MKČR, 1996, ISBN 80-902096-2-9
Cihelková, E.: Světová ekonomika :regiony a integrace, Grada Publishing 2002, ISBN 80-247-0193-6
Malý I.: Vliv veřejného sektoru na efektivnost rozvoje regionů, Masarykova universita v Brně, ISBN 80-210- 2571-9
Novák, I a kol.: Výzkumy veřejného mínění. Praha: VŠE, 1996
Pecáková, I.: Statistické aspekty terénních průzkumů I. Praha: VŠE, 1995
Surynek, A., Komárková, R., Kašparová, E.: Metody sociologického a sociálně psychologického výzkumu. Praha: VŠE, 1999
Zbořil, K.: Marketingový výzkum. Praha: VŠE, 1994

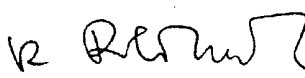
Vedoucí diplomové práce: doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc.
Katedra aplikované matematiky a informatiky

Datum zadání diplomové práce: 15. února 2005
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2007

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 13
370 05 České Budějovice


prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

L.S.


prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 15. února 2005

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci na téma Regionální rozvoj a plošná ochrana souborů lidové architektury v obcích okresu Jindřichův Hradec a Znojmo vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu použité literatury a přílohách.

V Českých Budějovicích dne 18. dubna 2007



Alice Šebáková

Děkuji vedoucímu této diplomové práce, panu doc. RNDr. Jiřímu Vaníčkovi, CSc., za odbornou pomoc při jejím zpracování. Současně bych ráda poděkovala starostům obcí Lutová, Nová Ves, Pístina, Plačovice, Ponědrážka, Příbraz, Žíteč (okr. Jindřichův Hradec) a starostům obcí Šatov, Vratěšín (okr. Znojmo) za vstřícnost při poskytování informací o vesnických památkových zónách (rezervacích).

Obsah

1	ÚVOD	4
1.1	Regionální rozvoj	4
1.2	Regionální politika a regionální rozvoj	4
1.3	Regionální politika EU	5
1.4	Strukturální politika EU	5
2	LITERÁRNÍ PŘEHLED.....	9
2.1	Integrovaný operační program	9
2.2	Operační program Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko	9
2.3	ROP NUTS II Jihovýchod	11
2.3.1	Strategie rozvoje Jihomoravského kraje	12
2.4	ROP NUTS II Jihozápad.....	15
2.4.1	Strategie rozvoje Jihočeského kraje.....	17
2.5	Památková péče ČR.....	19
2.5.1	Ministerstvo kultury ČR	19
2.5.2	Národní památkový ústav	20
2.5.3	Program záchrany architektonického dědictví	22
2.5.4	Program péče o vesnické památkové rezervace a vesnické památkové zóny.....	22
2.6	Dotační tituly.....	25
2.6.1	Dotační program pro poskytování dotací z rozpočtu Jihomoravského kraje v oblasti památkové péče	25
2.6.2	Dotační tituly Jihočeského kraje	26
2.6.2.1	Podpora regionálních a místních služeb cestovního ruchu.....	26
2.6.2.2	Podpora regionální a místní infrastruktury cestovního ruchu.....	27
2.7	Rozvoj venkova	27
2.7.1	OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	27
2.8	Památky lidové architektury.....	28
2.8.1	Konstrukce historických staveb – vývoj	28
2.8.2	Vesnické památkové zóny a rezervace, jejich problematika	29
2.8.3	Způsob přípravy a zpracování územně plánovací dokumentace pro historické vesnice s dochovanými soubory lidové architektury.....	29

2.9	Druhy územně plánovací dokumentace	30
2.10	Cestovní ruch daných regionů	31
2.10.1	Region Jindřichohradecko a Česká Kanada	31
2.10.2	Region Znojensko	32
3	METODIKA PRÁCE	33
3.1	Teorie marketingového výzkumu	33
3.2	Proces marketingového výzkumu	33
3.2.1	Metody a techniky sběru dat	34
3.2.2	Analýza dat	34
3.2.3	Zpracování a prezentace závěrečné zprávy	34
3.3	Popis zkoumaného problému a cíl výzkumu	35
3.4	Charakteristika získaného materiálu a popis metody, kterou byl získán	35
4	VÝSLEDKY SOCIOLOGICKÝCH ŠETŘENÍ	37
4.1	Popis vesnických památkových zón a rezervace okresů Jindřichův Hradec a Znojmo	37
4.1.1	VPZ Lutová	37
4.1.2	VPZ Nová Ves	39
4.1.3	VPZ Pístina	41
4.1.4	VPZ Plačovice	43
4.1.5	VPZ Ponědrážka	44
4.1.6	VPZ Příbraz	46
4.1.7	VPR Žíteč	48
4.1.8	VPZ Šatov	50
4.1.9	VPZ Vratěním	51
4.2	Výsledky sociologických šetření u obyvatel VPZ (VPR)	53
4.2.1	Základní údaje o respondentech	53
4.2.2	Respondenti a jejich postoj k VPZ (VPR)	57
4.3	Výsledky sociologických šetření u představitelů obcí	67
4.3.1	Obecná část dotazníků	67
4.3.2	Základní údaje o představitelích obcí	68
4.3.3	Územně plánovací dokumentace, strategický plán, plán rozvoje obce	69
4.3.4	Starostové a jejich postoj k VPZ (VPR)	70

4.3.5	Zkušenosti spojené s jednáním s různými institucemi	71
4.3.6	Charakteristika vlastních vztahů a názor starostů na VPZ (VPR).....	72
4.4	Výsledky sociologických šetření u představitelů NPÚ.....	73
4.4.1	Národní památkový ústav Brno.....	73
4.4.2	Národní památkový ústav České Budějovice.....	74
5	DISKUSE A SWOT ANALÝZA VÝSLEDKŮ	76
5.1	SWOT analýza výsledků.....	76
5.1.1	Silné stránky	76
5.1.2	Slabé stránky	76
5.1.3	Příležitosti	76
5.1.4	Ohrožení.....	77
5.2	Návrh opatření k dalšímu rozvoji studovaných území	77
6	SOUHRN A ZÁVĚRY	79
6.1	Summary	82
7	POUŽITÁ LITERATURA.....	84
8	SEZNAM PŘÍLOH	85

1 Úvod

1.1 Regionální rozvoj

Strategie regionálního rozvoje obsahuje zejména analýzu stavu regionálního rozvoje, charakteristiku silných a slabých stránek v rozvoji jednotlivých krajů a okresů, strategické cíle regionálního rozvoje v České republice, vymezení státem podporovaných regionů a doporučení dotčeným ústředním správním úřadům a krajům pro zaměření rozvoje odvětví spadajících do jeho působnosti.¹

1.2 Regionální politika a regionální rozvoj

Regionální politiku je nutno chápat jako součást celé ekonomické a sociální politiky, pomocí níž se státy snaží dosáhnout národních cílů, jako je ekonomický růst, sociální a politická stabilita, rovnost šancí obyvatel i rozdělování příjmů způsobem, který většina obyvatel považuje za spravedlivý.

Regionální politika byla doposud pojímána dvěma hlavními způsoby. V prvním starším pojetí je chápána převážně jako pouhá redistribuce zdrojů mezi oblastmi. Ve druhém pojetí je regionální politika chápána jako stimulace ekonomického vývoje zaostávajících regionů – neboli jako „forma vládní ekonomické politiky zaměřená na změnu rozmístění ekonomických aktivit a změnu výkonnosti regionální politiky“ (Dictionary of Modern Economic).

Mezi cíle regionální politiky se nejčastěji uvádějí (Blažek 1993):

- Podpora oblastem s vysokou a dlouhodobou nezaměstnaností,
- omezení další expanze přetížených aglomerací,
- snížení meziregionálních rozdílů a tím pomoci makroekonomické stabilitě,
- zastavení migrace motivované pracovními důvody,
- dosažení vyššího tempa ekonomického růstu plným využitím pracovních sil,
- větší rovnoměrnost v rozmístění ekonomických aktivit z důvodů politických, národnostních a vojensko strategických,
- uvedení regionu na samostatnou růstovou dráhu (růst bez nutnosti poskytování další regionální pomoci), udržování nebo posilování regionální identity a kultury.

V různém kontextu se v obdobné literatuře objevuje termín „problémový region“.

Typickým příkladem problémových regionů Česka (resp. ostatních evropských zemí) jsou tradiční průmyslové oblasti se zaostalou strukturou průmyslu, zastaralou infrastrukturou, s bytovými problémy a potřebnou rekvalifikací. Dalším typem jsou zaostalé zemědělské oblasti s často periferní (i pohraniční polohou), pro kterou je typické vysoké procento ekonomicky aktivních zaměstnaných v zemědělství, nízká vzdělanost aj. aspekty. Za zvláštní regiony (nikoli vždy problémové) lze z hlediska regionální politiky označit i některé velké aglomerace, ve kterých se mnohdy kumulují i některé negativní jevy, celková dopravní přetíženost oblastí, kriminalita, ekologický kolaps atd. (Fukan, 1994).

Podle Blažka (1993) je ještě čtvrtá skupina, kterou nazývá zaostalé regiony. Pro tyto regiony je charakteristická slabá tradice v podnikání, také nedostatečně rozvinutá infrastruktura, přebytek pracovních sil, periferní poloha aj.²

1.3 Regionální politika EU

Regionální politika je oblast, které se dostává nemalé pozornosti ze strany EU. Jednak samotné členské státy se snaží realizovat vlastní („národní“) regionální politiku. Ale je nezbytná také relativně nezávislá regionální politika na národní úrovni, uskutečňovaná přímo Evropskou unií. A to hned z několika důvodů (Blažek 1998):

- Jedním z hlavních je rozpor mezi závažností regionální problémů a schopnostmi státu tyto problémy řešit (státy s největšími regionálními problémy mnohdy nemají dostatečné prostředky na financování vlastní regionální politiky).
- Dále některé členské státy požadují kompenzaci regionálních dopadů ostatních „neregionálních politik“ EU, a to hlavně společné zemědělské a také vědecko-technické politiky.^{2b}

1.4 Strukturální politika EU

V Evropské unii se uplatňuje tzv. politika hospodářské a sociální soudržnosti, neboli strukturální politika. Tato politika byla definována v roce 1988 na základě rozhodnutí spojit regionální politiku s částí sociální a zemědělské politiky v jedinou, jako reakce na kritiku nízké míry koordinace mezi nimi. Strukturální politika je koncipovaná jako tzv. komunitární (koordinovaná) politika. Její samotná realizace tedy spočívá na členských státech, zatímco koordinace a harmonizace spadá do nadnárodní působnosti (do působnosti orgánů Evropské unie).^{3a}

Nová architektura politiky soudržnosti EU v letech 2007 – 2013

Cíle:

1. Konvergence: podpora růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých členských zemích a oblastech.
2. Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost: regionálních programů pro regiony a orgány regionální správy podporující ekonomické změny v průmyslových, městských a venkovských oblastech.
3. Evropská územní spolupráce: podpora harmonického a vyváženého rozvoje na území Unie.

Cíl konvergence

Podpora regionů s HDP nižším než 75 % průměru EU.

Podpora evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) zaměřena na:

- Modernizace a diverzifikace ekonomické struktury členských států a regionů,
- rozšíření a zlepšení základní infrastruktury: ochrana životního prostředí.

Podpora Evropského sociálního fondu (ESF):

- Zlepšení kvality a schopnosti institucí trhu práce, vzdělávacích systémů a sociálních a ošetrovatelských služeb,
- zvýšení služeb do lidského kapitálu,
- adaptace veřejné správy, posílení administrativní kapacity národních a regionálních správ.

Cíl regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

**Podpora regionů nespádající pod Cíl „Konvergence“
tj. HDP nad 75 % průměru EU.**

Oblasti intervence:

- Inovace a ekonomika založená na znalostech,
- životní prostředí a předcházení rizikům,
- dostupnost a služby základního ekonomického významu (komunikační sítě)
tj. posilování prvků Lisabonské a Göteborgské strategie.

Cíl Evropská územní spolupráce

- Financování: ERDF,
- vychází ze současné iniciativy INTERREG, tj. podpora další integrace EU spoluprací na přeshraniční, mezinárodní a meziregionální úrovni.

Hlavní priority:

- Podpora rozvoje vědy a výzkumu a informační společnosti,
- životní prostředí a předcházení rizikům,
- řízení vodních zdrojů.

Struktura programových dokumentů pro využívání fondů EU v období 2007 - 2013

Strategické obecné zásady Společenství

- Rámcový strategický dokument pro politiku soudržnosti,
- navrhuje Evropská komise, přijímá Rada EU a schvaluje Evropský parlament.

Národní rozvojový plán

- Vytváří členský stát při použití principu partnerství.

Národní strategický rozvojový rámec

- Rámcová rozvojová strategie na úrovni státu,
- základ pro sektorové (tematické) a regionální operační programy,
- navrhuje členský stát při použití principu partnerství,
- předmět vyjednávání s Komisí.

Operační programy

- Jeden program pro fond a členský stát nebo region NUTS II,
- soupis souhrnných priorit, řízení a finančních zdrojů,
- v konečném důsledku o něm rozhoduje Komise.

Institucionální zabezpečení přípravy na programovací období 2007 – 2013

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) je hlavním gestorem pro vyjednávání nových nařízení a v rámci tzv. Resortní koordinační skupiny připravuje stanoviska ČR

k jednáním o nařízeních v Pracovní skupině pro strukturální operace Rady Evropské unie.

MMR současně zodpovídá za tvorbu Národního rozvojového plánu a dalších programových dokumentů na léta 2007 -2013. Přípravu dokumentů na národní úrovni zajišťuje Řídící a koordinační výbor. Výboru předsedá ministr pro místní rozvoj a činnost sekretariátu ŘKV vykonává Odbor Rámce podpory Společenství MMR ČR.^{4a}

2 Literární přehled

2.1 Integrovaný operační program

Vláda České republiky v únoru 2007 schválila Integrovaný operační program na současné programovací období 2007 - 2013. V rámci programu bude moci být rozděleno necelých 44 miliard Kč.

Integrovaný operační program patří svým charakterem mezi sektorové operační programy. V jeho rámci budou podporovány aktivity, které jsou v podstatě doplňkové k ostatním sektorovým a regionálním operačním programům. Jedná se tedy „o program intervencí národního rozměru při řešení společných regionálních problémů, které mají plošné a systémové zaměření“. Ministerstvo pro místní rozvoj uvedlo, že nový program shrnuje všechno, na co se v ostatních programech zapomnělo. Z pohledu územního rozdělení ČR mohou o podporu žádat všechny regiony soudržnosti kromě Prahy.

Program se skládá ze tří prioritních os. V rámci prioritní osy Modernizace veřejné správy budou podporovány aktivity zaměřující se zlepšení kvality, dostupnosti a zvyšování efektivity veřejné správy a zavádění informačních technologií.

Druhá prioritní osa se týká zlepšování kvality a dostupnosti veřejných služeb. To znamená v oblasti služeb sociální integrace, veřejného zdraví, zaměstnanosti a bezpečnosti. Jedná se tedy o podporu nemocnic, sociálních ústavů, sociálních bytů nebo řešení otázky romských komunit.

Třetí prioritní osou je Národní podpora územního rozvoje, která se zaměřuje na problematiku rozvoje cestovního ruchu, kulturního bohatství, sídlišť a také na modernizaci systémů tvorby územních politik.

Poslední prioritní osou Integrovaného operačního programu je Technická pomoc.

Celkem je na realizaci aktivit v rámci tohoto operačního programu vyčleněno 1,553 miliardy eur, tedy necelých 44 miliard korun. Spolufinancován je z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF). Řízením programu je pověřeno Ministerstvo pro místní rozvoj.^{3b}

2.2 Operační program Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko

Charakteristika programu

Program přeshraniční spolupráce mezi Rakouskem a Českou republikou vychází z předcházející přeshraniční spolupráce zabezpečované v rámci Iniciativy Společenství INTERREG III A. V další spolupráci se využijí zkušenosti z probíhajícího plánovacího období v zájmu racionalizace a zefektivnění jejich činností.

Dokument předpokládá kontinuální pokračování v programovacím období 2007-2013 se zohledněním nových podmínek určených v nařízeních EK pro Evropskou územní spolupráci.

Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) se na jednotlivých opatřeních podílí až 85 % z celkových oprávněných a způsobilých výdajů.

Celková alokace na program: 107,4 mil. € ERDF.

Cíle programu

Globální cíl

Globálním cílem je rozšíření a prohloubení spolupráce v přeshraničním regionu a podpora udržitelného ekonomického rozvoje přeshraničního regionu prostřednictvím odstranění existujících bariér a posílení celkového potenciálu rozvoje.

Specifické cíle

- Posílení ekonomické atraktivity území, rychlejších podmínek pro transfer know-how a podpora cestovního ruchu,
- zlepšení dostupnosti příhraničního regionu a zlepšení kvality prostředí.

Prioritní osy a oblasti podpory:

Prioritní osa 1 – Socioekonomický rozvoj, cestovní ruch a transfer know-how

- Infrastruktura a služby související s podnikáním a inovacemi,
- cestovní ruch, kultura a hospodářské aktivity v oblasti volného času,
- rozvoj lidských zdrojů, trh práce, vzdělávání a kvalifikace,
- prevence zdravotních a sociálních rizik, sociální integrace.

Prioritní osa 2 – Regionální dostupnost a udržitelný rozvoj

- Doprava a regionální dostupnost,
- životní prostředí a prevence rizik,

- udržitelné sítě, institucionální spolupráce a územní plánování.

Prioritní osa 3 – Technická pomoc^{4b}

2.3 ROP NUTS II Jihovýchod

Charakteristika programu

Regionální operační program pro NUTS II Jihovýchod je jedním ze sedmi regionálních nástupců jednoho společného národního programu, a to společného regionálního programu pro období 2004 - 2006 (SROP). Operační program pro NUTS II Jihovýchod je spolufinancován z Evropského fondu regionálního rozvoje.

Celková alokace na program: 704,5 mil. € (15,12 % z celkové alokace pro všechny ROP).

Cíle programu

Globální cíl

Globálním cílem ROP NUTS II Jihovýchod je „Růst konkurenceschopnosti a prosperity regionu při zvyšování kvality života obyvatel“. Záměrem tohoto rozvojově koncipovaného cíle je dosažení ekonomické, sociální a kulturní úrovně regionu srovnatelné s vyspělými regiony Evropy.

Specifické cíle

- zkvalitnit dopravní infrastrukturu a obslužnost území při respektování ochrany životního prostředí
- zvýšit účast cestovního ruchu na hospodářské prosperitě regionu
- zkvalitnit podmínky pro život obyvatel ve městech a na venkově

Prioritní osy a oblasti podpory programu

Prioritní osa 1 – Dostupnost dopravy

- rozvoj dopravní infrastruktury v regionu
- rozvoj dopravní obslužnosti a veřejné dopravy
- obnova vozového parku drážních vozidel hromadné přepravy osob
- rozvoj infrastruktury pro nemotorovou dopravu

Prioritní osa 2 – Rozvoj udržitelného cestovního ruchu

- rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch
- rozvoj služeb v cestovním ruchu

Prioritní osa 3 – Udržitelný rozvoj měst a venkovských sídel

- rozvoj urbanizačních center
- rozvoj regionálních středisek
- rozvoj a stabilizace venkovských sídel
- veřejné služby regionálního významu

Prioritní osa 4 – Technická pomoc

- aktivity spojené s realizací a řízením ROP
- podpora absorpční kapacity^{4c}

2.3.1 Strategie rozvoje Jihomoravského kraje

Hlavní schéma strategie

Prioritní osa I: Hospodářství

Věda a výzkum

Globální cíl

Posilování výzkumného, vývojového a inovačního potenciálu a výkonnosti JMK na úroveň vyspělých regionů EU tak, aby se JMK stal významným místem koncentrace těchto aktivit v EU.

Průmysl a služby

Globální cíl

JMK z hlediska růstu HDP patří mezi deset nejrychleji rostoucích regionů NUTS III v Evropě, a to při uplatňování principů udržitelného rozvoje.

Cestovní ruch

Globální cíl

Využívání potenciálu pro rozvoj (udržitelného) cestovního ruchu a zvýšení konkurenceschopnosti odvětví cestovního ruchu a lázeňství v Jihomoravském kraji.

Zemědělství a lesnictví

Globální cíl

Zemědělství a lesnictví je stabilní páteří integrovaného rozvoje ve venkovském prostoru. Plní vyváženě funkci produkční, environmentální a sociální.

Prioritní osa II: Životní prostředí

Životní prostředí

Globální cíl

Ochrana a zlepšování kvality životního prostředí v Jihomoravském kraji jako základního principu udržitelného rozvoje, snížení znečištění zejména vodních toků a nádrží.

Prioritní osa III: Lidské zdroje

Obyvatelstvo a trh práce

Globální cíl

Moderní, otevřená společnost, jejímž zdrojem je kultivovaný, zdravý lidský potenciál, rozvinutý efektivní a flexibilní trh práce s kvalitní kvalifikovanou a konkurenceschopnou pracovní silou, vytvářející podmínky pro integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva.

Sociální infrastruktura

Globální cíl

Podpora všech oblastí sociální infrastruktury zvyšujících efektivitu provozu jednotlivých zařízení a kvalitu poskytovaných služeb, stimulujících kultivaci lidského potenciálu a zvyšujících atraktivitu regionu.

Prioritní osa IV: Osídlení

Městská sídla

Globální cíl

Racionálně rozvíjet systém osídlení kraje koncepčním usměrňováním suburbanizačních tendencí v okolí města Brna a posilováním pozice marginálních území při respektování přírodních a kulturních hodnot kraje.

Venkovský prostor

Globální cíl

Rozvíjet venkovský prostor jako prosperující, atraktivní, kulturní a integrované území, podporované funkční infrastrukturou a dostupnou občanskou vybaveností harmonicky spjatou s venkovskou krajinou a využívající potenciál krajiny, přírodní a kulturní dědictví.

Prioritní osa V: Dopravní a technická infrastruktura

Doprava a dopravní infrastruktura

Globální cíl

Zvýšení využití příznivé geografické polohy kraje a zejména dopravně výhodné pozice města Brna. Významné zkvalitnění stavu vybudované sítě běžných dopravních komunikací.

Technická infrastruktura

Globální cíl

Dosažení vysokého stupně napojení na kanalizační soustavy a ČOV a zásobení obyvatelstva kvalitní pitnou vodou.

Prioritní osa VI: Spolupráce

Územní a regionální spolupráce

Globální cíl

Vybudování silných partnerských vztahů založených na meziregionální, transnacionální a přeshraniční spolupráci v oblasti rozvoje lidských zdrojů, kultury, výzkumu, vědy, inovací, podnikání a obchodu, zvyšování atraktivní nabídky cestovního ruchu, rozvoje dopravní infrastruktury, životního prostředí a krajiny.^{4d}

2.4 ROP NUTS II Jihozápad

Charakteristika programu

Regionální operační program NUTS II Jihozápad (ROP NUTS II JZ) je jedním z regionálních operačních programů, které budou realizovány pro Cíl 1 – Konvergence dle nařízení ES o Evropském fondu regionálního rozvoje (ERDF).

ROP NUTS II JZ je koncipován jako program koncentrovaných intervencí regionálního rozměru. Předmětem ROP NUTS II JZ je soubor intervencí zaměřených na zvýšení konkurenceschopnosti a atraktivity regionu v zájmu dlouhodobě udržitelného zvyšování kvality života obyvatel. ROP NUTS II JZ je vzhledem k vyšší tématické průřezovosti komplementární k řadě připravovaných tématických operačních programů. Za tímto účelem definuje intervence v navzájem souvisejících oblastech týkajících se dostupnosti center, urbánního rozvoje měst a obcí, rozvoje školství, dostupnosti sociálních služeb, zdravotnické péče a rozvoje cestovního ruchu a kultury. ROP NUTS II JZ vytváří synergický a sjednocující přístup k realizaci těchto intervencí pro posílení konkurenceschopnosti a zlepšení kvality života ve venkovských a městských oblastech regionu NUTS II Jihozápad, který se skládá ze dvou samostatných celků – Jihočeského a Plzeňského kraje.

Regionální operační program NUTS II Jihozápad bude financován Evropským fondem pro regionální rozvoj.

Celková alokace na program: 619,7 mil. € (13,30 % z celkové alokace pro všechny ROP).

Cíle programu

Globální cíl

Zvýšení konkurenceschopnosti a atraktivity regionu v zájmu dlouhodobě udržitelného zvyšování kvality života obyvatel.

Specifické cíle

- zlepšit dostupnost center osídlení z dalších obcí a měst regionu, z center mimo region a také zlepšit vazby uvnitř regionu
- stabilizovat venkovské oblasti vyváženým rozvojem sídelních funkcí měst a obcí
- zlepšit využití primárního potenciálu území a posílit ekonomický význam cestovního ruchu
- zajistit efektivní čerpání prostředků ROP a podpořit absorpční schopnost regionu

Prioritní osy a oblasti podpory programu

Prioritní osa I – Dostupnost center

- modernizace regionální silniční sítě
- rozvoj infrastruktury pro veřejnou dopravu
- modernizace vozového parku veřejné dopravy
- rozvoj regionálních letišť
- rozvoj místních komunikací

Prioritní osa 2 – Stabilizace a rozvoj měst a obcí

- integrované projekty rozvojových center
- revitalizace částí měst a obcí
- rozvoj infrastruktury základního, středního a vyššího odborného školství
- rozvoj infrastruktury pro sociální integraci
- rozvoj zdravotnické péče

Prioritní osa 3 – Rozvoj cestovního ruchu

- rozvoj infrastruktury cestovního ruchu
- revitalizace památek a využití kulturního dědictví v rozvoji cestovního ruchu
- rozvoj služeb CR, marketingu a produktů CR

Prioritní osa 4 – Technická pomoc

- podpora řídicích, implementačních a kontrolních úkolů řídicího orgánu
- podpora zvyšování absorpční schopnosti kapacity regionu^{4e}

2.4.1 Strategie rozvoje Jihočeského kraje

Jihočeská hospodářská komora

Regionální operační programy navazují na systém sektorových programů a své podpory směřují k řešení problémů vázaných na konkrétní region ČR. Podporují tak využití potenciálu daného území a přispívají tak k jeho vyváženému rozvoji.

Prioritní osa 1 – Dostupnost center

Oblast podpory

1) Regionální silniční síť

- výstavba, rekonstrukce a modernizace silnic II. a III. třídy
- odstraňování bodových závad na silnicích II. a III. třídy
- křižovatky, přejezdy a mosty

2) Dopravní obslužnost

- příprava koncepcí, programů a projektů zaměřených na řešení rozvoje dopravní obslužnosti v regionu a jeho částech včetně přípravy nezbytné související dokumentace
- modernizace infrastruktury pro potřeby veřejné dopravy zaměřená na zlepšení dopravní obslužnosti regionu (např. dopravní terminály, zastávky, informační systémy)
- modernizace regionálních železničních stanic v rámci budování přestupních terminálů integrované dopravy a v rámci celkového zlepšování dopravní obslužnosti regionu (Investors in People)

3) Regionální letiště

- výstavba, rekonstrukce a modernizace infrastruktury veřejných regionálních letišť
- dopravní napojení letišť na okolí
- zlepšení technického a bezpečnostního vybavení regionálních letišť

4) Místní komunikace

- výstavba, rekonstrukce a modernizace místních komunikací

Prioritní osa II – Stabilizace a rozvoj měst a obcí

Oblast podpory

1) Revitalizace částí měst a obcí

- sanace zanedbaných areálů, objektů a ploch v sídlech
- stavební obnova a dostavba veřejných prostranství, náměstí, architektonických prvků
- výstavba, rekonstrukce a vybavení objektů občanské vybavenosti, objektů pro kulturní a komunitní život, veřejný sektor (včetně značení a úprav pro tělesně postižené)

2) Rozvoj infrastruktury základního, středního a vyššího odborného školství

- výstavba, rekonstrukce a modernizace objektů vzdělávacích institucí
- pořízení vybavení vzdělávacích institucí vedoucího k vyšší efektivitě a modernizaci výuky

3) Rozvoj zdravotnické péče

- výstavba, rekonstrukce, modernizace a vybavení zdravotnických zařízení
- rozvoj sítě neodkladné přednemocniční péče
- využití moderních léčebných technologií a informačních a komunikačních technologií ve zdravotnictví

Prioritní osa 3 – Rozvoj cestovního ruchu

1) Rozvoj infrastruktury cestovního ruchu

Bude probíhat prostřednictvím následujících podporovaných aktivit:

- výstavba a rekonstrukce turistických cest (pěší stezky, cyklostezky, hipostezky, vodní cesty) včetně doprovodné infrastruktury a značení
- výstavba a rekonstrukce sportovně - rekreační a kulturní vybavenosti
- výstavba a rekonstrukce ubytovacích kapacit
- výstavba a rekonstrukce lázeňské infrastruktury

2) Revitalizace památek a využití kulturního dědictví v rozvoji cestovního ruchu

Bude probíhat prostřednictvím následujících podporovaných aktivit:

- oprava a rekonstrukce památek včetně aktivit pro nové využití v oblasti cestovního ruchu a kultury
- revitalizace památkově chráněných území

3) Rozvoj služeb cestovního ruchu, marketingu a produktů cestovního ruchu

Bude probíhat prostřednictvím následujících podporovaných aktivit:

- služby na podporu rozvoje cestovního ruchu a kultury

Prioritní osa 4 – Technická pomoc

1) Podpora řídicích, implementačních a kontrolních úkolů řídicího orgánu

- řízení, implementace, monitoring a kontrola realizace ROP⁵

2.5 Památková péče ČR

2.5.1 Ministerstvo kultury ČR

Odbor památkové péče Ministerstva kultury je ústředním řídicím pracovištěm v systému státní památkové péče v České republice a plní převážnou část odborných úkolů stanovených zákonem č. 20/1987 Sb. Ministerstvu kultury jako ústřednímu orgánu státní správy pro kulturní památky.

Zejména prohlašuje věci a jejich soubory za kulturní památky a ruší prohlášení věci za kulturní památku, zpracovává návrhy nařízení vlády o prohlášení kulturní

památky za národní kulturní památku, nařízení vlády o prohlášení území za památkovou rezervaci, vyhlášky Ministerstva kultury o prohlášení území za památkovou zónu a dále návrhy na udělení předchozího souhlasu vlády k vývozu národní kulturní památky do zahraničí, uděluje povolení k provádění obnovy kulturních památek, jež jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, povolení k provádění archeologických výzkumů, jakož i předchozí souhlas k přemístění nemovité kulturní památky a předchozí souhlas k vývozu kulturní památky do zahraničí, poskytuje v rámci účelově zaměřených programů, které koordinuje a řídí, finanční příspěvky na obnovu kulturních památek, je-li na jejich zachování mimořádný společenský zájem.

Řídí Národní památkový ústav – organizaci zřízenou Ministerstvem kultury, zpracovává návrhy koncepcí rozvoje památkové péče včetně návrhů na ně navazujících prováděcích dokumentů, jakož i návrhy příslušných podzákonných právních předpisů, návrhy věcných záměrů zákonů upravujících ochranu kulturních památek a památkovou péči anebo návrhy na schvalování smluv o převodu kulturních památek ve vlastnictví státu a určuje organizační složky státu, jimž se předají kulturní památky ve vlastnictví státu.

V neposlední řadě odbor památkové péče Ministerstva kultury metodicky řídí správní úřady nižších stupňů, zejména krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy, při výkonu státní památkové péče.

2.5.2 Národní památkový ústav

Národní památkový úřad je odbornou organizací státní památkové péče, zřízenou ve smyslu § 32 odst. 1 zákona pro výkon a koordinaci veškeré odborné činnosti v oboru památkové péče k zabezpečení jednoty kulturně politických záměrů a ideově metodických, ekonomických a technických hledisek, jakož i perspektivního rozvoje památkové péče.

Jako odborná organizace státní památkové péče NPÚ vykonává nebo zajišťuje zejména tyto činnosti:

1. zpracovává rozboru stavu a vývoje státní památkové péče, poklady pro prognózy, koncepce a dlouhodobé výhledy rozvoje státní památkové péče,
2. organizuje, koordinuje a plní vědeckovýzkumné úkoly státní památkové péče, rozpracovává teorii a metodologii památkové péče a metodiku společenského uplatnění kulturních památek,

3. plní úkoly odborně metodického, dokumentačního a informačního pracoviště pro úsek státní památkové péče a zabezpečuje průzkumy, výzkumy a dokumentaci kulturních památek, památkově chráněných území a území s archeologickými nálezy,
4. vede Ústřední seznam památek České republiky (dále jen „ústřední seznam“),
5. připravuje odborné podklady pro ministerstvo, zejména pro prohlašování věcí za kulturní památky,
6. zpracovává potřebné odborné podklady pro ostatní orgány státní památkové péče, metodicky usměrňuje činnost konzervátorů a zpravodajů státní památkové péče a poskytuje odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při zajišťování péče o kulturní památky,
7. zabezpečuje odborný dohled nad prováděním komplexní péče o kulturní památky a nad jejich soustavným využíváním,
8. sleduje kulturně výchovné využití kulturních památek a jejich propagaci a zabezpečuje jejich kulturně výchovné využití a zpřístupnění kulturních památek, s nimiž hospodaří,
9. v souladu s oprávněním uděleným ministerstvem provádí archeologické výzkumy,
10. zabezpečuje další vzdělávání pracovníků v oboru státní památkové péče,
11. plní další úkoly na úseku státní památkové péče, kterými jej pověřil ministerstvo.

NPÚ dále provádí veškeré činnosti přímo vyplývající ze zákona a z vyhlášky č. 66/1988 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, a z dalších právních předpisů, včetně mezinárodních smluv a dohod.

V rámci své hlavní činnosti je NPÚ oprávněn vybírat vstupní a další poplatky v souvislosti s využitím kulturních památek, s nimiž hospodaří, dále pronajímat nebytové prostory a movité věci, zajišťovat nákup, výrobu a prodej drobného obchodního zboží s kulturní nebo výchovně vzdělávací funkcí a poskytovat veřejnosti za úhradu další odborné služby související s propagací. V areálech, s nimiž hospodaří, je oprávněn k odprodeji přebytků ze své hlavní činnosti.

NPÚ hospodaří s nemovitým a movitým majetkem České republiky, který byl ke dni nabytí účinnosti tohoto statutu veden v účetnictví NPÚ a dále s nemovitým a movitým majetkem České republiky, s nímž bude po tomto datu příslušný hospodařit.

Nemovitosti anebo movitosti, které jsou kulturními památkami, případně národními kulturními památkami, jsou hmotným majetkem, se kterým NPÚ hospodaří podle zvláštních právních předpisů.

NPÚ hospodaří s peněžními prostředky jako státní příspěvková organizace a jedna účetní jednotka.⁶

2.5.3 Program zachrany architektonického dědictví

Tímto programem je podporována obnova kulturních památek tvořících nejcennější součást našeho architektonického dědictví, jako jsou hrady zámky kláštery, historické zahrady, kostely a podobně. Zamýšlené práce přitom musejí směřovat k záchraně kulturní památky nebo záchraně těch jejích částí, které tvoří podstatu kulturní památky. K žádosti o zařazení do Programu se přikládá zvláštní druh dokumentace, tzv. projekt zachrany kulturní památky.

Cíle Programu

- a) Záchrana ohrožených nemovitých kulturních památek efektivní a rychlou obnovou,
- b) využití těchto památek ke zvýšení celkové kvality životního prostředí a pro kulturní, společenské, veřejně prospěšné a ekonomické účely,
- c) získání všech zdrojů přicházejících v úvahu a snižování potřeby příspěvku na obnovu kulturních památek ze státního rozpočtu,
- d) zvýšení efektivnosti správy a provozu kulturních památek.

2.5.4 Program péče o vesnické památkové rezervace a vesnické památkové zóny

Památková zóna

Území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů, může Vláda České republiky nařízením prohlásit jako celek za památkovou rezervaci a stanovit podmínky pro zabezpečení její ochrany. Tyto podmínky se mohou v potřebném rozsahu vztahovat i na nemovitosti na území památkové rezervace, které nejsou kulturními památkami.

Památková rezervace

Území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní

hodnoty, může Ministerstvo kultury po projednání krajským úřadem prohlásit za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany.

Pokyn Ministerstva kultury pro užití a alokaci státní finanční podpory v Programu péče o vesnické památkové rezervace a zóny

Rozpočtové prostředky pro Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny (dále jen „Program“) jsou využitelné a zúčtovatelné se státním rozpočtem v příslušném kalendářním roce. Předpokládá se, že na podporu Programu budou každoročně ve státním rozpočtu vyhrazeny finanční prostředky, a to v objemu stanoveném ve vazbě na potřeby specifikované Ministerstvem kultury pro Ministerstvo financí v podkladu pro sestavení návrhu státního rozpočtu pro následující rok.

Částka, která je rozpočtována pro Program, je v rámci komplexní péče o památkový fond v České republice určena na podporu obnovy a zachování nemovitých kulturních památek, zejména památek lidové architektury, jakými jsou například zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky, boží muka, ale i ve prospěch obnovy a zachování venkovských kostelů, zámečků, tvrzí, technických děl, soch a pomníků, zahrad apod., které se nacházejí na území vesnických památkových rezervací a zón.

Do Programu nelze zařadit akci obnovy, kde špatný technický stav kulturní památky byl způsoben vlastníkem v důsledku úmyslného zanedbání její pravidelné údržby.

Při výběru a posuzování akcí obnovy se přihlíží rovněž k tomu, zda se obec přihlásila do Programu obnovy venkova a do jaké míry místní program obnovy venkova, pokud je v obci zpracován a schválen, a existující územně plánovací dokumentace splňují podmínky komplexní péče o zachování kulturních hodnot v území. Dále se přihlíží k tomu, zda je akce obnovy součástí záměrů obce směřujících k obnově památkově chráněného území jako celku.

Sleduje se rovněž finanční podíl vlastníka na provedení akce obnovy. Podíl vlastníka nesmí být menší než 20 % ze smluvní ceny díla nebo z odborně odhadnuté ceny díla, popř. ceny nakoupeného stavebního materiálu (pokud jde o obnovu prováděnou svépomocí) v příslušném roce včetně DPH. Součástí finančního podílu vlastníka může být příspěvek poskytnutý z rozpočtu obce nebo kraje, příspěvek nadací nebo jiných subjektů, ale nesmějí jím být žádné jiné prostředky poskytnuté vlastníkově v daném roce na tentýž účel ze státního rozpočtu.

Technickou a odbornou pomoc při využití rozpočtových prostředků v Programu bezplatně poskytují vlastníkům jednotlivých kulturních památek územní odborná pracoviště Národního památkového ústavu.

Zásady postupu při realizaci podpory

Ministerstvo kultury stanoví výši finanční kvóty podle působnosti jednotlivých územních odborných pracovišť Národního památkového ústavu na příslušný rok.

Územní odborná pracoviště Národního památkového ústavu mají při alokaci finančních prostředků v rámci stanovených kvót koordinační úlohu. Ve spolupráci s obecními úřady obcí s rozšířenou působností jako místními orgány státní památkové péče a starosty dotčených obcí zároveň přihlížejí ke kvalitě územně plánovací dokumentace a místního programu obnovy venkova z hledisek státní památkové péče.

Územní odborné pracoviště Národního památkového ústavu provede výběr akcí, který předloží ve stanoveném termínu (31. 3.) Ministerstvu kultury jako návrh na jejich zařazení do Programu, a to odesláním formulářů včetně příloh. Návrhy podané bez stanovených příloh anebo podané opožděně nelze do Programu zařazovat, přičemž odpovídající podíl finanční kvóty podle bodu 1. propadá do rezervy Programu, o jejímž využití rozhoduje samostatně Ministerstvo kultury.

Kontrolu využití finančních prostředků poskytnutých v Programu zajišťuje Ministerstvo kultury ve spolupráci s příslušnými územními odbornými pracovišti Národního památkového ústavu a dotčenými obcemi.

Rezerva

Z objemu finančních prostředků určených rozpisem schváleného státního rozpočtu pro Program na příslušný rok se může vyčlenit v rámci rezervy částka do výše 2,5 % pro účely propagace péče státu o vesnické památkové rezervace a zóny v České republice.⁷

2.6 Dotační tituly

2.6.1 Dotační program pro poskytování dotací z rozpočtu Jihomoravského kraje v oblasti památkové péče

1. Vyhlášovatel

Jihomoravský kraj

2. Výchozí podmínky

Podpora rozvoje v oblasti památkové péče Jihomoravským krajem vychází z Programu rozvoje Jihomoravského kraje schváleného Zastupitelstvem Jihomoravského kraje dne 14. 2. 2002. Je zaměřena především na podporu

- zachování a obnovu kulturních památek, národních kulturních památek a zájmů památkové péče v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu památky, rezervace nebo zóny
- zachování, obnovy a zřízení objektů vykazujících kulturní hodnoty
- restaurování movitých kulturních památek a národních kulturních památek
- dokumentace památek (stavebně historické průzkumy)
- provádění archeologických výzkumů

3. Cílová skupina – příjemci dotace

Cílovou skupinou (možnými příjemci dotace) jsou fyzické osoby, fyzické osoby podnikající, obce, další právnické osoby (např. občanská sdružení, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, akciové společnosti), které splňují podmínky uvedené v tomto dotačním programu.

Dotaci dle dotačního programu nelze poskytnout příspěvkovým organizacím zřízeným Jihomoravským krajem.

4. Výše cílové částky určené na dotační program

Celkový objem finančních prostředků určených na dotační programy v oblasti kultury, památkové péče a kulturních zařízení schvaluje v rozpočtu v každém příslušném kalendářním roce Zastupitelstvo Jihomoravského kraje.

5. Lokalizace dotačního programu

Dotační program se vztahuje na projekty, které budou realizovány na území Jihomoravského kraje nebo na projekty, jejichž realizace bude pro Jihomoravský kraj přínosem.

6. Cíle dotačního programu

Cílem dotačního programu je podporovat zachování a obnovu kulturních památek, národních kulturních památek a podporovat zájmy památkové péče v památkové rezervaci, památkové zóně nebo v ochranném pásmu památky, rezervace nebo zóny, podporovat péči o zachování a obnovu objektů vykazujících památkové hodnoty, podporovat péči o restaurování movitých kulturních památek a národních kulturních památek a provádění archeologických výzkumů.⁸

2.6.2 Dotační tituly Jihočeského kraje

2.6.2.1 Podpora regionálních a místních služeb cestovního ruchu

Budou podporovány projekty, které rozvíjejí služby týkající se oblasti cestovního ruchu. Bude podporován rozvoj služeb majících regionální nebo místní charakter.

Typy podporovaných projektů:

- tvorba regionálních a místních propagačních materiálů pro podporu cestovního ruchu
- propagační a informační kampaně při medializaci jednotlivých regionů
- tvorba produktů cestovního ruchu v regionech
- tvorba místních a regionálních systémů informování turistů o přírodních a kulturních zajímavostech
- poradenství pro malé a střední podniky podnikajících v oblastech cestovního ruchu
- podpora vytváření partnerství v oblasti cestovního ruchu na regionální úrovni
- marketingové studie na podporu rozvoje cestovního ruchu v regionech
- konání seminářů a symposií o cestovním ruchu v regionální úrovni

2.6.2.2 Podpora regionální a místní infrastruktury cestovního ruchu

Budou podporovány ucelené projekty regionálního či místního významu se zřejmým ekonomickým dopadem zaměřené na rozvoj infrastruktury potřebné pro cestovní ruch v obcích a regionech.

Typy podporovaných projektů:

- rekonstrukce a obnova památek regionálního významu pro potřeby ČR včetně nezbytné doprovodné infrastruktury (kulturní, technické i průmyslové památky)
- rekonstrukce a obnova objektů a budov pro potřeby ČR (např. skanzeny, muzea a obdobná zařízení)
- rozvoj místních či regionálních informačních systémů cestovního ruchu
- rozvoj a obnova turistických stezek, cyklostezek, cyklotras, hiposteze a naučných stezek včetně doplňkového zařízení v obcích
- rozvoj vybavení a zařízení turistických středisek, zejména z hlediska občanské vybavenosti v oblasti sportu a rekreace, infrastruktura rekreační plavby,
- výstavba či obnova ubytovacích a stravovacích kapacit podmiňujících rozvoj cestovního ruchu v dané lokalitě či regionu⁹

2.7 Rozvoj venkova

2.7.1 OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství

Strategie Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP RVMZ) vychází z analýzy ekonomické a sociální situace v zemědělství a venkovském prostoru. Česká republika chce podporovat a dále navazovat na cíle a principy stanovené v koncepci agrární, lesnické a vodohospodářské politiky, které pro období před vstupem České republiky do Evropské unie schválila vláda České republiky.

Rozvoj venkova a zemědělství je spatřován zejména v multifunkčním a konkurenceschopném zemědělství s důrazem na zvyšování kvality životního prostředí, které bude základem dlouhodobého ekonomického růstu, a které poskytne venkovu dostatečné podmínky k rozvoji v oblasti služeb a dalších aktivit. Hlavní váha Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je proto kladena

na investice do zemědělství, včetně podpory mladých zemědělců a dále na zpracování produktů zemědělské výroby.

Strategie operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je založena na trvale udržitelném rozvoji a stabilizaci venkovských oblastí. V těchto regionech, ve kterých přírodní podmínky umožňují intenzivní zemědělskou výrobu, je kladen důraz na rozvoj konkurence schopného zemědělství. V oblastech s extenzivním obhospodařováním půdy je důraz kladen na rozvoj dalších funkcí zemědělství, lesního a vodního hospodářství s vazbami na rozvoj aktivit, které s nimi souvisejí, popř. je doplňují. Jedním z předpokladů restrukturalizace zemědělství je i vyjasnění a racionální nové uspořádání vlastnických vztahů k půdě.

Cíle programu

Prvořadým cílem strategie operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství formou další restrukturalizace a růstu produktivity práce. S tím souvisejí především investice do nových technologií zaváděných do zemědělství, lidského kapitálu, stejně jako poskytování technických a poradenských služeb.

Dalším cílem je zajištění podmínek nutných pro tvorbu alternativních pracovních příležitostí ve venkovských oblastech cestou zvyšování přitažlivosti oblastí pro podnikatelské investice a zlepšování příležitostí pro podnikatele v zemědělství a v oblastech blízkých zemědělství.

Financování OP RVMZ

Operační program rozvoj venkova a multifunkční zemědělství bude spolufinancován z EAGGF – orientační sekce. Opatření chov ryb a činnosti prováděné odborníky v rybářství bude podporováno z FIGG.^{4f}

2.8 Památky lidové architektury

2.8.1 Konstrukce historických staveb – vývoj

Společným znakem konstrukčního utváření tradičních venkovských staveb je pochopitelně přírodní a pokud možno místní původ použitých materiálů a surovin, přičemž vývoj směřoval od materiálů hořlavých a „měkkých“ (dřeva a hlíny, na střeších došků a šindele) k protipožárně odolným a tvrdým materiálům – zdivu

z kamene a pálených cihel, na střeších pálené krytině nebo břidlici. Tento proces ale znamenal přechod od materiálů „teplých“ ke studeným, což ovšem bylo možné teprve v souvislosti s vyspělejšími způsoby vytápění. Obecně nebyl tento materiálový přechod na českém venkově dobrovolný, nýbrž byl podmíněn vnitřním i vnějším tlakem – jednak snahou napodobit slohy velké slohové architektury, užívané již dříve v sociálně vyšším prostředí, a posléze zejména nástupem školených projektantů, spojeným s legislativním omezováním a nakonec i zákazem užívání spalných materiálů a konstrukcí.

2.8.2 Vesnické památkové zóny a rezervace, jejich problematika

Za základní formu památkové ochrany vesnických staveb je třeba vždy považovat jejich ochranu na místě původního vzniku. Jedině tato forma ochrany nechápe památkově hodnotnou vesnickou stavbu izolovaně jako přežitý muzejní předmět, který ztratil se současným životem všechny přímé vazby, nýbrž komplexně, jako součást živého kulturního prostředí.

Ztráta původního prostředí totiž znamená pro památku lidové architektury při přenesení na jiné místo dosti podstatné omezení její památkové hodnoty. Konkrétní utváření každé lidové stavby je totiž výslednicí dosti složitého procesu, v němž mají své důležité místo vztahy k širšímu i bezprostřednímu okolí. Ztratí-li stavba tento kontakt, stává se její konkrétní utváření zčásti hůře pochopitelné a už provždy ne tak logické, protože při původním vzniku například na tomto novém místě by byla táž stavba vytvořena poněkud nebo i podstatně odlišně. Je pravda, že mnoho památek lidové architektury je na svých původních místech bezprostředně ohroženo a jejich okolí se mění natolik, že jejich přemístění na vhodnější místa, kde se jim může zaručit další existence, zůstává prakticky jedinou možností záchrany. Vzhledem k důležitosti kontaktu s původním prostředím nebo alespoň původnímu prostředí co nejpodobnějším z toho ale vyplývá, že přesuny – jsou-li pro zachování památky nutné – by měly být pokud možno minimální, na místa s obdobnou terénní, výškovou i klimatickou charakteristikou.¹⁰

2.8.3 Způsob přípravy a zpracování územně plánovací dokumentace pro historické vesnice s dochovanými soubory lidové architektury

Problematika venkova a zejména vesnice je v současné době stále ještě zastřena preferovanou problematikou městských sídel. Venkovská sídla se svým okolím

se stávají předmětem zájmu pouze v případech, kdy městské osídlení expanduje do příměstské krajiny. V městských sídlech je dnes soustředěna většina obyvatel státu. Na další růst obyvatel v městských sídlech má kromě přirozeného přírůstku vliv i pokračující příliv mladých lidí z vesnic, kteří do měst odcházejí za lepšími pracovními příležitostmi buď natrvalo, anebo krátkodobě, ale i když zůstávají bydlet na venkově, přestávají být srostlí s podstatou venkova – s půdou, s přírodními podmínkami.

Z vesnic mizí tradiční funkce, hospodářské budovy zemědělských usedlostí nejsou využívány, chátrají a rozpadají se. Naproti tomu obytná stavení jsou radikálně přestavována. Chceme-li rehabilitovat a rozvíjet vesnická sídla, je třeba hledat možnosti i v novém funkčním využití objektů a území, ale tak, aby zůstaly zachovány památkové hodnoty a historický charakter staveb, jednotlivých prostorů a jejich prostředí, dochovaná sídelní struktura a panoramata včetně dominant. Na řešení těchto požadavků se podílí významnou měrou územní plánování, jehož úkolem je stanovit komplexní podmínky pro funkční a prostorovou regulaci v dotčeném území.¹¹

2.9 Druhy územně plánovací dokumentace

Územní plánování je jedním z nejučinnějších nástrojů dlouhodobého rozvoje obce nebo regionu, protože soustavně a komplexně řeší využití území, stanoví zásady jeho organizace a koordinuje výstavbu i jiné činnosti ovlivňující jeho rozvoj. Je tedy činností, která má velice široký dopad a prakticky jako jediná umožňuje dávat do souvislosti rozmanité, často protichůdné zájmy. Je také významným nástrojem tvorby a ochrany životního prostředí, ochrany zdraví a bezpečnosti obyvatel. Z toho důvodu je územní plánovací činností státní správy, kterou vykonávají určené orgány územního plánování.

Územní plán

Je základním dokumentem pro usměrňování rozvoje území. Územní plán stanoví základní koncepci územního rozvoje a řeší funkční využití ploch. Dále řeší jejich vzájemné uspořádání a stanoví základní regulaci území. Tím vytváří závazná pravidla pro harmonický rozvoj území i pro soulad jednotlivých činností. Zajišťuje tak předpoklady zlepšení kvality životního prostředí. Usměňuje využívání území v zájmu přiměřeného využívání neobnovitelných přírodních zdrojů.

Regulační plán

Se zpracovává zpravidla následně po územním plánu obce především pro ty části obcí, u kterých se očekává větší výstavba nebo přestavba. Regulační plán se zpracovává do podrobností jednotlivých pozemků. Upravuje nejen funkční využití, ale i plošné a prostorové uspořádání, které je dáno vymezením stavebních a jiných regulačních čar, výškou objektů, tvarem střech apod. Regulační plán se může zpracovat také pro celé správní území obce (zpravidla u menších obcí). V případě, že pro tyto obce nebyl zpracován územní plán, stanoví hranice zastavitelného území a vyznačí hranice současně zastavěného území obce regulační plán.

Územní plán velkého územního celku

Požizuje jej Ministerstvo pro místní rozvoj (prostřednictvím svých regionálních pracovišť) pro území více obcí, celého okresu, případně i více okresů.

Není-li účelné pořízení ÚPD, lze ji v určitých případech nahradit územně plánovacími podklady. Pro tyto účely a pro potřeby obce jsou nejvhodnější:

- Urbanistická studie, která řeší územně technické, urbanistické a architektonické podmínky využití území. Urbanistická studie může řešit část nebo celé území obce.
- Územní generel, který řeší podrobně otázky územního rozvoje vybraných složek osídlení a krajiny.

Návrh ÚPD schvaluje zastupitelstvo obce. Výsledkem jeho jednání je usnesení o schválení ÚPD, které obsahuje:

- Výrok o schválení.
- Výrok o vymezení závazné části ÚPD.
- Výrok o vyřízení námitek k návrhu ÚPD a zdůvodnění nerespektování námitek, podaných ke konceptu řešení.¹²

2.10 Cestovní ruch daných regionů

2.10.1 Region Jindřichohradecko a Česká Kanada

Co do přírodních poměrů, zahrnuje oblast na východě část Českomoravské vrchoviny, do které patří Dačická sníženina, Jihlavské vrchy a Novobystřická vrchovina, na jejímž území jsou dva přírodní parky – Česká Kanada a Homolka –

Vojířov. Směrem k západu se krajina mění a klesá k Jindřichovu Hradci, dále pokračuje údolím Nežárky, která spěchá k soutoku s Lužnicí, kde oblast končí. Zejména oba přírodní parky jsou charakteristické hlubokými souvislými lesy, loukami a množstvím menších rybníčků a vodních toků. Vlastní Jindřichohradecko je hustěji osídlené, proto jsou zde lesní porosty drobnější, smrkové lesy České Kanady se mísí s borovými a směrem ke Stráži nad Nežárkou zaujímají rybníky v krajině větší plochu a slibují hojnost ryb. Neexistence velkých průmyslových závodů, mírně drsné klima, lesy s množstvím hub a lesních plodů, vodních toků a rybníků, to vše předurčilo tento kout naší země k tomu, aby se stal pro návštěvníky místem pro trávení volného času – ať už se rozhodnou putovat pěšky, na kole, automobilem nebo dokonce parní lokomotivou úzkokolejně dráhy, na koni či v kočáře.

Časté střídání nových osídlenců a později záměrné vylidnění nebo zkáza některých vesnic kvůli jejich umístění v pohraničním pásmu přineslo jeden paradox – uchránění krajiny před zničením intenzivním hospodařením a turistickým průmyslem.¹³

2.10.2 Region Znojemsko

Kdo jednou navštívil Znojemsko, rád se sem vrací. Pokud máte rádi divokou a nespoutanou krajinu, určitě navštivte Národní park Podyjí a jeho rakouský protějšek Thayatal s hraniční řekou Dyjí, která vytváří neopakovatelné scenérie. Jestliže máte rádi ruch a společnost, pak je zde okolí hráze a pláž Vranovské přehrady.

Tichou a zádumčivou krajinu nabízí Jevišovicko s hlubokými lesy, historické památky zase zámky Vranov, Jevišovice, Uherčice, hrad Bítov, zříceniny Nového Hrádku, Cornštejna a dalších hradů, návštěva historického Znojma se slavnou rotundou svaté Kateřiny, radniční věží a Mikulášským chrámem nemohou nikoho zklamat.

Co se týče vína, lepší oblast v republice si nemohou turisté vybrat. Zdejší vinařská oblast je proslavena hlavně bílými víny, k návštěvě lákají vinné sklípky nebo nejmalebnější vinice Šobes, ve které je možno degustovat vína z hroznů vypěstovaných na okolních stráních a terasách, návštěvníka zaujmou procházky ve sklepních uličkách Šatova, Hnanic, Nového Šaldorfa a dalších vinařských obcí.

Ti, co rádi nakupují, mají možnost navštívit komplex obchodů a megamarkety, které se nacházejí mezi hraničními přechody Hatě a Kleinhaugsdorf.¹⁴

3 Metodika práce

3.1 Teorie marketingového výzkumu

Marketingový výzkum je cílevědomá a organizovaná činnost spočívající v systematické specifikaci, shromažďování, analýze a interpretaci informací a závěrů odpovídajících určité marketingové situaci, kterou je třeba řešit.

Dle zdroje informací jej rozdělujeme na:

Primární výzkum – pokrývá potřebu informací jejich zjišťováním přímo na trhu. Informace jsou aktuální a vztahují se přímo ke zkoumanému problému.

Sekundární výzkum – předmětem je získávání, shromažďování a vyhodnocování údajů, které jsou již k dispozici.

Dle rozsahu a hloubky zkoumání:

Kvantitativní výzkum se zaměřuje na získávání informací o četnosti výskytu toho, co se událo nebo děje. Účelem je získat číselné údaje analýzou sekundárních údajů nebo dotazováním velkého souboru respondentů, aby bylo možno dospět ke statisticky spolehlivým výsledkům.

Kvalitativní výzkum spočívá ve zjišťování příčin, proč se něco událo nebo děje. Účelem je zjistit motivy, mínění a postoje spotřebitelů vedoucích k jejich určitému chování. Potřebné informace jsou získávány individuálními hloubkovými rozhovory, skupinovými rozhovory a projektivními technikami.

3.2 Proces marketingového výzkumu

V průběhu každého výzkumu můžeme obecně rozlišit dvě hlavní etapy, etapu přípravy výzkumu a etapu realizace výzkumu.

Přípravná fáze zahrnuje kroky, které vedou k vytvoření předpokladů pro zahájení jeho realizace. Jsou to:

- definování problému, který má být řešen,
- specifikace potřebných dat,
- identifikace zdrojů dat,
- stanovení metod sběru dat,
- vypracování projektu výzkumu.

Realizační fáze zahrnuje tyto kroky:

- shromáždění dat,
- zpracování a analýza dat,
- prezentace výsledků výzkumu.

3.2.1 Metody a techniky sběru dat

1. Pozorování – spočívá v záměrném, cílevědomém a plánovitém sledování smyslově vnímatelných skutečností, aniž by pozorovatel do pozorovaných skutečností nějak zasahoval.

2. Dotazování – je pokládání otázek dotazovaným (respondentům). Z jejich odpovědí řešitel projektu získává žádoucí primární údaje. Podle kontaktu s dotazovaným se rozlišují jednotlivé techniky dotazování, a to osobní, telefonické, písemné a elektronické. Dotazování probíhá na základě dotazníku.

Dotazník je formulář určený k pokud možno přesnému a úplnému zaznamenávání zjišťovaných informací. Dobrý dotazník je mnohem více než jenom soubor otázek, neboť usměrňuje proces dotazování. Při tvorbě dotazníku je účelné postupovat systematicky v postupných krocích, jak jsou dále naznačeny.

Experimentální výzkum je založen na studiu vztahů mezi dvěma nebo více proměnnými za kontrolovaných podmínek.

3.2.2 Analýza dat

Jakmile byly marketingovým výzkumem zjištěny a shromážděny potřebné údaje, je dalším krokem jejich zpracování a analýza.

Výběr metod analýzy zjištěných dat závisí na cíli studie a způsobu získávání údajů.

3.2.3 Zpracování a prezentace závěrečné zprávy

Výsledky zpracování shromážděných informací musí být předány vedoucím pracovníkům v podobě ucelených, verbálně formulovaných závěrů a doporučení a nikoli jako přehled jednotlivých výsledků získaných uplatněnými statistickými a matematickými metodami.

Výsledná zpráva musí mít velmi vysokou odbornou úroveň, předávaný dokument musí být na výši i po stránce formální.¹⁵

3.3 Popis zkoumaného problému a cíl výzkumu

Problematikou vesnic, kterých se týká ochrana vesnických památkových rezervací a zón je, že tato památková ochrana ve značné míře ovlivňuje rozvoj venkovského prostoru. Obyvatelé těchto obcí jsou značnou měrou velice striktně usměrňováni památkáři. Ti jim určují, jakým způsobem budou objekty, které se řadí do ochranné zóny nebo rezervace, spravovány, udržovány, jaký druh materiálu musí být použit v případě, chtějí-li občané tento objekt opravit nebo zrekonstruovat. Nároky ze strany památkářů jsou velice často nesplnitelné a mnohé občany to odradí od toho, aby do zamýšlené práce pouštěli.

Velice negativním dopadem je poté to, že lidé od svého úmyslu upouštějí a objekty, které potřebují nutnou opravu či rekonstrukci, nakonec končí ve velmi špatném stavu, neboť lidé nemají na splnění nároků ze strany památkářů dostatek finančních prostředků.

Jistou pomocí se jeví dotace na tyto objekty, ale ty se podaří získat jen velice zřídka a ještě ne pro všechny. A také samozřejmě ne v takové výši, která by byla pro tyto práce nezbytná.

Cílem tohoto výzkumu je tedy zjistit příčiny a hlavní překážky, které velkou měrou způsobují, že tyto vesnické památkové zóny a rezervace zaostávají, obyvatelé tyto části republiky opouštějí a odcházejí raději do měst, kde mají zcela jiné možnosti. Dalším úkolem je navrhnout opatření, která mohou tuto situaci alespoň částečně změnit k lepšímu a přispět k rozvoji těchto venkovských oblastí.

3.4 Charakteristika získaného materiálu a popis metody, kterou byl získán

Tyto informace, které budu dále zpracovány a vyhodnocovány, byly získány tzv. primárním sběrem dat, tzn., že byly zaznamenány do předem připravených zadaných dotazníků zvlášť pro představitele obcí (starosty) a dále dotazníky pro občany těchto vesnic, dále také pro představitele národních památkových ústavů. V osmi sledovaných případech se jednalo o vesnické památkové zóny, jedinou vesnickou památkovou rezervací je obec Žíteč.

Postup byl následující. Nejprve byla telefonicky domluvena schůzka s představitelem obcí. Poté probíhal výzkum v terénu, tedy byli náhodně oslovení

obyvatelé obcí, bylo jim přiblíženo, proč je tento výzkum provádí, k čemu bude sloužit a co je cílem práce. V naprosté většině případů se dá říci, že obyvatelé byli vstřícní, spolupracovali a měli o danou problematiku zájem.

Co se týče představitelů obce, tak v tomto směru nebyl žádný problém ohledně spolupráce, přičemž nejlépe zainteresovaným starostou působil pan Martin Kincl z obce Vratěšín, okres Znojmo. Měl ze všech dotázaných představitelů největší přehled o dané problematice, která souvisí s památkovou ochranou vesnických památkových zón. I lidé v této obci jsou velice rádi, že je zastupuje právě on, protože se snaží pro obec a pokud je to jen trochu možné, i pro samotné občany, na které jsou od památkářů kladeny nároky ohledně jejich staveb na území vesnické památkové zóny, dělat maximum, zejména v oblasti získávání dotací na jejich opravy.

4 Výsledky sociologických šetření

4.1 Popis vesnických památkových zón a rezervace okresů Jindřichův Hradec a Znojmo

4.1.1 VPZ Lutová

Vesnice Lutová leží v malebné, mírně zvlněné krajině Chlumské pahorkatiny, vystupující z rovinnatého dna bažinaté Třeboňské pánve. Západně od vsi je soustava mnoha různě velkých rybníků, vzájemně oddělených jen hrázemi (Starý a Nový Kaclíč, Staré a Nové jezero, Výtopa, Žofinka, Starý a Nový Hospodář, Podsedek, Humlenský rybník a další). Tyto rybníky jsou napájené kanálem z kostěnického potoka (dříve zvaného hostice) a dále několika přirozenými vodními toky. Zejména v prostoru severně a severozápadně od vsi je kaskáda desítek dalších menších rybníků, obklopených rozlehlými rovinnatými lesy.

Lutová je písemnými prameny doložena od roku 1349. Ve vsi byl ve 14. století dvůr patřící Rožmberkům a spravovaný zde sídlícím purkrabím. Je proto možné, že současně ve vsi existovala i tvrz. Pro její existenci ale chybí přímé důkazy.

Lutová patří mezi typická vrcholně středověká kolonizační sídla Třeboňska a Vitorazska. Zástavba je soustředěna okolo dvouřadé návsi o původní délce asi 370 m a proměnlivé šířce. V nejvyšším místě na návrší nad vesnicí stojí kostel s farou, o samotě – asi 450 m severozápadně od kostela - je zřícenina dalšího kostela. Na návsi byly v minulosti tři rybníky. Na jednotlivé usedlosti navazovala lánová plužina. Na severním okraji vsi stál dvůr, dnes již zcela zaniklý. Na rozdíl od většiny ostatních vesnic v širokém regionu (Hrachoviště, Kojákovice, Lipnice, Příbraz a další) v Lutové nedošlo k druhotnému posouvání zástavby usedlostí vzhůru z návsního prostoru do sušších vyšších poloh, takže náves si podnes uchovala kompaktní půdorys. Druhotně, zejména v 19. a v první polovině 20. století, vznikala po obvodu vsi i ve vnitřním prostoru návsi početná chalupnická zástavba.

Nejvýznamnější památkou a dominantou nejen vesnice, ale i široké okolní krajiny, je farní kostel Všech Svatých. Původně gotický kostel, připomínaný roku 1359, byl přestavěn po roce 1615. Z gotické stavby se kromě obvodového zdiva dochovala klenba sakristie a vstupní portál. Věž byla přistavěna roku 1875. O samotě stojící barokní kostelík Nanebevzetí Panny Marie se zachoval jen ve zříceninách.

Kostel s obdélníkovou lodí a trojbokým presbytářem byl sice zrušen již za josefínských reforem, stál ale ještě roku 1827, kdy jej zachytila mapa stabilního katastru. Památkou drobné sakrální architektury je výklenková kaplička se sochou sv. Jana Nepomuckého, stojící na návsi u rybníka.

V sousedství kostela stojí patrová barokní budova fary čp., krytá valbovou střechou. Dvůr fary je přístupný půlkruhově klenutou bránou na severozápadní straně návsi. Další veřejnou budovou v blízkosti kostela je patrová historizující škola s neogotickou fasádou. Na jihovýchodním okraji vsi u silnice do Chlumu je patrová sýpka, na návsi stojí kovárna a hasičská zbrojnice.

Převažující zástavba vesnice je poměrně mladá, vesměs až ze závěru 19. a zejména z první třetiny 20. století. Domy i hospodářské stavby mají jednoduchá, výrazově prostá průčelí a trojúhelníkové štíty, obvyklé jsou i klenuté brány. Zastoupeny jsou jak velké usedlosti, tak drobnější chalupy. Vcelku malebný tradiční vzhled si uchovala např. dvouštitová usedlost s bránou čp. 13 ve východním rohu návsi, usedlosti čp. 15 a 17 s bránami na jihovýchodní straně návsi či podélně orientovaný dům čp. 18 se segmentovým vjezdem a jednoduchou fasádou. Z drobnějších tradičních staveb připomeňme chalupu čp. 28, chalupnické usedlosti čp. 33, 34, 36 a zejména čp. 49 v uličce západně od návsi, nebo chalupnické usedlosti 44 a 56 na severovýchodním konci návsi. Domy usedlostí čp. 8 a 9 (z roku 1902) na severozápadní straně návsi mají jednoduché eklektické fasády s nárožní visáží a profilovanými šambránami.

V průběhu druhé poloviny 20. století byla podstatná část zástavby zmodernizovaná. Náves (zejména jihovýchodní strana) i přilehlé chalupnické enklávy si ale uchovaly historický půdorys a také tradiční hmotovou skladbu. Příznivým a malebným dojmem působí rovněž celková konfigurace vsi s dominantou kostelního areálu. Lutová je od roku 1990 vesnickou památkovou zónou.^{16a}

Lutová je vesnicí patřící k obci Chlum u Třeboně. Leží jihozápadně od Jindřichova Hradce. Ves má 125 obyvatel. V obci teče potok a všude okolo jsou rybníky a jezera. Je zde hostinec, prodejna smíšeného zboží, penzion a hřbitov.^{17a}



Obrázek 1: Kostel



Obrázek 2: Kaplička

4.1.2 VPZ Nová Ves

Nová Ves leží na vnitřním okraji rozlehlého zalesněného masivu Novobystřické vrchoviny, tvořícího přirozenou hranici mezi Čechami a Dolním Rakouskem. Vesnice je situována v širokém sedle, v rozvodí Koštěnického potoka (přítoku Lužnice) a Nežárky. V lesích jižně od vsi je několik nepříliš výrazných plochých návrší (Fořmistrovka 545,5 m, u Šmejdů buku 596,3 m). Terén zvolna klesá západním směrem, do mělkého otevřeného údolí Nežárky. V okolí Lásenice západně od vsi byla v minulosti založena početná rybníční soustava s největším rybníkem, zvaným Velká Lásenice. Poměrně rozlehlou vodní plochou je i Pěněnský rybník na stejnojmenném potoce severovýchodně od Nové Vsi, v sousedství Horní Pěny.

Nová Ves, jak již jméno napovídá, je sídlem s poměrně krátkou historií. Roku 1782 byl na bývalém jindřichohradeckém panství východně od Lásenice založen dvůr Schönborn, nazvaný po hraběnce Marii Terezii Černínové, rozené ze Schönbornu. Nová dominantní osada byla založena až roku 1803 (podle jiných pramenů 1804) pro námezdní dělníky, pracující na vrchnostenském statku. Roku 1842 vesnice měla již 32 domů.

Nová Ves představuje z urbanistického hlediska zcela unikátní celek. Zástavba plánovitě vysazené dominantní osady je soustředěna po obvodu velmi rozlehlé, téměř přesně půlkruhové návsi o průměru 270 m. Druhotně byla vyměřena ještě jedna řádka chalup na jihovýchodní straně, vně „tětivy“ této půlkružnice. Vnitřní vlnké prostranství návsi bylo sice druhotně rozparcelováno, ovšem zůstalo naštěstí nezastavěné.

Původní zástavba drobných chalup byla typová, se zastoupením roubených i zděných konstrukcí. Dodnes se zachovala řada velmi prostých štítově orientovaných domků, většinou již částečně zmodernizovaných. Ojedinělým příkladem starší zděné

zástavby je domek čp. 28 s patrnými zbytky odsekané štukové výzdoby.

Zajímavý je také jediný větší dům – čp. 14 v severní části návsi s hladkým trojúhelníkovým štítem, v dnešní podobě asi z počátku 20. století. Do dvora vede segmentová brána s cihelným záklenkem. Tradiční hmotové uspořádání si uchovaly také domky a chalupy čp. 2, 3, 4, 17, 18, 19, 22 a 32, vesměs však v detailech novodobě upravené. U řady domů jsou zachované drobné stodůlky. Při jihovýchodní straně návsi stojí přestavěná kaplička. Na východním okraji vsi je kamenný kříž, datovaný 1882. Další kříž s litinovým reliéfem Panny Marie bolestné stojí v severní části návsi.

Zástavba vesnice naštěstí nebyla v průběhu druhé poloviny 20. století narušena novostavbami ani demolicemi, většinu objektů ale poznamenaly razantní adaptace pro rekreační využití. Rozlehlá, přehledná travnatá náves s hmotově intaktní zástavbou představuje dodnes harmonicky působící prostor. Příznivě se uplatňují také vazby na okolní krajinu, provázanou alejemi. Nová Ves byla především díky svému unikátnímu urbanistickému řešení zařazena již roku 1990 mezi první jihočeské vesnické památkové zóny.^{16b}

Obec je svým urbanistickým řešením unikátní variantou raabizační osady z počátku 19. století. Pravidelné seřazení do značné míry typizovaných objektů kolem rozlehlé návsi ve tvaru písmene „D“ nedoznalo od doby svého založení v roce 1803 podstatných změn.¹⁸

Obrázek 3: Letecký pohled na Novou Ves¹⁹



Nová ves je vesnicí patřící k obci Číměř. Leží jihovýchodně od Jindřichova Hradce. V současné době zde žije 35 stálých obyvatel, převážná část objektů slouží pro rekreační účely hlavně obyvatelům Prahy.

4.1.3 VPZ Pístina

Pístina leží v rovinaté krajině při severním okraji Chlumské pahorkatiny. Vesnice je obklopena řadou vesměs menších rybníků. Největší z nich je rybník Staviště v blízkosti Nové řeky asi 2 km západně od vsi. Při severovýchodním okraji vsi je rybník Zahlinský, dále k severu u silnice ze Stráže je rybník Závistivý. Jižním směrem, mezi Pístinou a sousedním Mníškem jsou rybníky Kouškovec a Stav. Severozápadně od vsi, na pravém břehu Nové řeky, se prostírá rozlehlý rovinatý Pístinský les.

Pístinu patrně vysadili páni z Hradce při kolonizaci okrajových pásem Třeboňské pánve. Jméno vesnice se odvozuje od Písčin („piesčín“, „pieščin“). V písemných pramenech je vesnice poprvé přímo doložena až k roku 1397.

Pístina je typickým příkladem vrcholně středověkého sídla z oblasti při východním okraji Třeboňské pánve (srov. Mníšek, Příbraz či Žítek). Vesnice má velmi rozlehlou obdélníkovou návěs, orientovanou delší stranou ve směru sever – jih, o původních rozměrech přibližně 400 x 90 až 130 m. Návěs je lemovaná poměrně rozvolněnou zástavbou jednotlivých usedlostí, na které navazovala záhumenicová plužina. Druhotně byl vnitřní prostor návsi částečně zastaven blokem chalup.

V průběhu 19. století některé usedlosti, zejména na východní straně, ustoupily z linie návesní fronty do sušších poloh v zahradách. Dnes jsou na návsi dva rybníky (Horní a Dolní návesní), mapa stabilního katastru z roku 1827 zde ale zaznamenala rybníky tři. Při jižním okraji vsi je rybník Vítků, na severovýchodním okraji je již zmiňovaný rybník Zahlinský.

Velmi hodnotnou památkou je pozdně barokní kaple sv. Kateřiny na břehu Horního návesního rybníka. Průčelí této půvabné stavby z roku 1824 vrcholí pěkně tvarovaným křídlovým štítem, v hřebeni střechy je věžička s cibulovou střechou. Před kaplí je litinový kříž, další železný kříž stojí na břehu Dolního rybníka. Ve vsi se dochoval soubor výrazově velmi prostě zděné architektury od konce první poloviny 19. století až po první třetinu 20. století. Převažují trojboké (vzácněji čtyřboké) štítově orientované usedlosti s bránami velmi střídými fasádami, členěnými většinou jen omítkovými rámy. Jediným výzdobným prvkem bývají štukové „štrápce“ ve vrcholech trojúhelníkových štítů.

Ve dvouštitové usedlosti čp. 2 na západní straně návsi se dochovalo stavení s jednoduchou fasádou, datované 1878 a rovně přeložená brána. Sousední usedlost čp. 3 patřící k nejcennějším ve vsi, má dosud zachovaný klasicistní ráz. Dům s polovalbovou střechou je datován do roku 1848, lichoběžníkovém štítu je motiv božího oka. Dvůr uzavírá půleliptická brána. Pozdně klasicistní jádro má snad i dům čp. 5, protější stavení je datované 1912. Tradiční, velmi prosté fasády, členěné jen rámy, si uchovala též dvouštitová usedlost s bránou čp. 7 + 56.

Na severní straně návsi stojí velmi drobná chalupnická usedlost čp. 11 (s bránou). Čtyřboká usedlost čp. 12 v severovýchodní části vsi má zachovalou eklektickou fasádu. Na východní straně návsi si tradiční vzhled a jednoduchá průčelí uchovaly např. usedlosti a chalupy čp. 18 (čtyřboký uzavřený dvorec), čp. 25, chalupnická usedlost čp. 27 a podélně orientovaná chalupa čp. 49. K nejlépe dochovaným usedlostem ve vsi patří čp. 28 na jižním konci návsi. Dům s trojúhelníkovým štítem má střídme fasády, s typickým motivem štrápce ve vrcholu štítu. Usedlost doplňuje podélně orientované hospodářské stavení a obnovená brána.

Z dalších prostých usedlostí a chalup ve vsi připomeňme ještě čp. 1 (dvouštitová usedlost), čp. 4 a 6 (dvouštitové chalupnické usedlosti), nebo chalupy čp. 14 a 38. V usedlostech čp. 5, 6, 7, 38 a 46 se zachovaly klenuté brány. Na návsi stojí dále budova obecního úřadu z roku 1934.

Přestože některé stavby byly v průběhu druhé poloviny 20. století poškozeny

modernizacemi a v okrajových polohách vzniklo i několik hmotově nevhodných novostaveb, vlastní náves si dodnes uchovala téměř intaktní půdorysnou a hmotovou strukturu. Velmi příznivě se uplatňuje parter vesnice se dvěma rybníky s travnatými břehy a s kvalitní vysokou zelení. Malebně působí též okolní zádumčivá lučnatá krajina. Pístina byla jako jedna z nejhodnotnějších vesnic východního Třeboňska již roku 1990 zařazena mezi první jihočeské vesnické památkové zóny.^{16c}

Pístina leží jihozápadně od Jindřichova Hradce. Ke dni 3. 7. 2006 zde žilo 206 obyvatel.^{17b}



Obrázek 4: Náves^{20a}



Obrázek 5: Kaple^{20a}

4.1.4 VPZ Plačovice

Obec se rozprostírá 6,5 km jihozápadně od Jemnice. Název vsi byl původně Platišovice a znamenal ves lidí Platišových. Změna na Plačovice mohla být způsobena nářeční redukcí –tiš- na –tč-. Vzhledem k velikosti obce a její poloze v pohraničí nebyla zde po roce 1945 prováděna žádná výstavba. Obec má urbanistickou vzácnou podkovovitou dispozici zdejších domů, které jsou pozdně empírové se středními vjezdy. Z dalších památek v obci je zděná výklenková kaple z počátku 19. století, kamenná boží muka u silnice do Menhartic a kříž u silnice do Dešné. Obecní pečeť je doložena ze 70. let 18. století. Uprostřed pečeti je zobrazeno srdce, ze kterého vyrůstají tři květy, po stranách srdce je z pravé strany nůž a z levé radlice. Obec Plačovice vznikla kolem roku 1353, má 8 domů a bydlí zde 43 obyvatel.²¹

Obrázek 6: Kaplička v Plačovicích²²



4.1.5 VPZ Ponědrážka

Vesnice Ponědrážka leží v zádumčivé rovinaté krajině při severním okraji Třeboňské rybníční pánve, mezi Zlatou stokou a Lužnicí. Západní okraj vesnice omývají vody relativně nevelkého Ponědrážkového rybníka, napájeného Zlatou stokou, severně od vsi je rybník Švarcenberk, dokončený až roku 1702. V širším okolí jsou čtyři velké rybníky, z nichž dva patří nejen k největším na Třeboňsku, ale v celých Čechách. Největší je Horusický rybník (415 ha, třetí největší v Čechách) asi 2 km severovýchodně od vsi, západně od vsi je Bošilecký rybník, jihozápadně u Záblatí Záblatický rybník a jižním směrem u Ponědraže Ponědražský rybník.

Ponědrážka (do roku 1924 oficiálně Ponědrážko) je vesnice vrcholně středověkého původu. Vesnice má složitější půdorysnou strukturu. V severní části je nevelká obdélníková náves, obklopená ze všech stran velkými usedlostmi. Zástavba usedlostí se druhotně (v 19. století) rozšířila i severním a zejména jižním směrem, v udicovitém uspořádání podle silnice do Ponědraže. Patrně druhotně některé usedlosti ustoupili z linie uliční čáry, takže v severní části vesnice před usedlostmi čp. 16 a 17 vnikl ještě jakýsi postranní výběžek návesního prostoru. Zejména v jižní (původně oddělené) části vesnice vznikala od první poloviny 19. století početná chalupnická zástavba. Ve vsi se ojediněle dochovaly příklady starší zděné architektury z průběhu první a druhé poloviny 19. století. Převažující zástavba je relativně mladá, vesměs až ze závěru 19. a hlavně z první třetiny 20. století, typická pro širší oblast Třeboňska a Lomnicka. Domy i hospodářské stavby mají většinou nízké půdní nadezdívky

a střídmy geometrický dekor na štítovém průčelí, řadu usedlostí doplňují brány.

Nejvíce hodnotných staveb se dochovalo na západní straně návsi a v navazující řádce severně od návsi. Usedlost čp. 13 má jednoduché fasády z počátku 20. století, dvůr uzavírá segmentová brána. Sýpka i dům sousední dvouštitové usedlosti čp. 14 mají hladké fasády asi z 80. – 90. let 19. století. Mezi domem a sýpkou je ohradní zeď s bránou. Sýpka vedlejší usedlosti čp. 15 z roku 1875 je vzácným příkladem přesahu architektury blatského typu do oblasti Lomnicka. V jednoduše tvarovaném křídlovém štítu se objevuje bohatý plošný dekor s motivy zemědělského nářadí. Protější dům z počátku 20. století je typickým příkladem střídme venkovské architektury Třeboňska. Dvůr uzavírá dlouhá ohradní zeď s rovně přeloženou bránou.

Z památkového hlediska jsou velmi hodnotné dvě sousední drobné usedlosti – čp. 32 a 16 v severozápadní části návsi. V chalupnické usedlosti čp. 32 stojí prostý dům z roku 1889 s motivem zubořezu po obvodu štítu. Na dům navazuje segmentová brána, naproti je patrně poněkud starší drobná sýpka s hladkou fasádou. Dům čp. 16 z roku 1914 je prosté stavení s nízkou půdní nadezdívkou a jednoduchou výzdobou průčelí. Na dům navazuje shodně členěná ohradní zeď s bránou a brankou. Naproti stojí pozoruhodná přízemní sýpka s velmi vysokou empírovou antikou, imitující dvě falešná patra. Sýpka je datována do roku 1871.

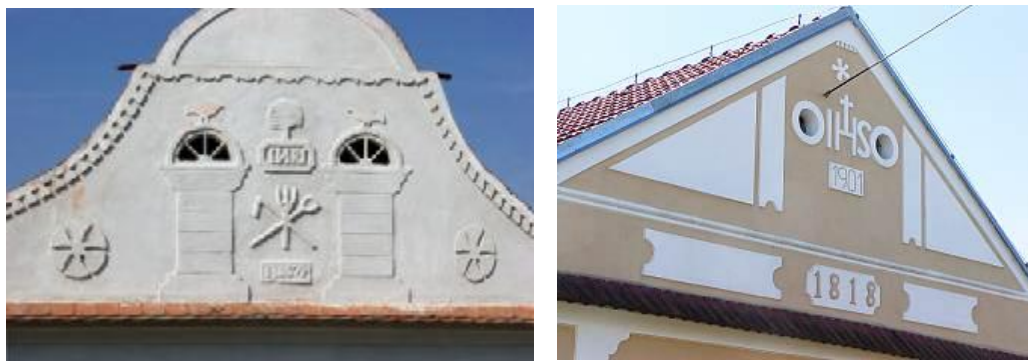
Dvouštitová usedlost čp. 1 na severní straně návsi pochází v dnešní podobě z počátku 20. století (dům je datován 1908, protější stavení 1914). Průčelí usedlosti doplňuje dlouhá ohradní zeď se segmentovou bránou s dochovanými vraty. Příkladem starší hospodářské stavby je patrová sýpka u čp. 5 na východní straně návsi, datovaná 1871. Příkladem nejmladší generace vesnických staveb ve vsi, dosud ve hmotě i v detailech zcela tradičních, je usedlost čp. 28 v severní části vsi, postavená v letech 1939 – 40.

Určité architektonické a památkové kvality si uchoval také dům čp. 3 (datovaný 1913), sýpka čp. 6 (z roku 1923), chalupa čp. 29 s pěknými vjezdovými vraty a chalupa čp. 49. V řadě usedlostí jsou dochované velké hospodářské stavby – stodoly a chlévy. Prostředí návsi doplňuje střídma kaple Panny Marie s věžičkou v severním průčelí, postavená roku 1871. Před kapličkou je litinový kříž.

V průběhu druhé poloviny 20. století byla zástavba jádra vsi částečně narušena modernizacemi. Jižní a východní strana návsi byla poškozena nepřiměřenou novodobou stavební činností, naproti tomu severní a západní strana návsi a navazující enkláva v severní části vsi si dodnes uchovaly tradiční architektonickou podobu.

Na celkovém vzhledu vesnice se příznivě projevuje také vysoký podíl zeleně v intravilánu i vazby na okolní rybníčnatou krajinu. Ponědrážka se stala již roku 1990 vesnickou památkovou zónou.^{16d}

Obrázek 7: Štíty domů v obci Ponědrážka^{20b, 23}



Obec Ponědrážka se nachází severozápadně od Jindřichova Hradce. Ke dni 3. 7.2006 zde žilo 88 obyvatel. První písemná zmínka o obci je z roku 1433.^{17c}

4.1.6 VPZ Příbraz

Příbraz leží v mírně zvlněné zemědělské krajině, vymezené na severu mělkým zářezem údolí Nežárky a na jihovýchodě souvisle zalesněným okrajovým hřebenem Novobystřické vrchoviny s vrchy Fabián (610,2 m) a Homolka (607 m). V okolí je několik rybníků. Největší vodní plochou je rybník Velká Lásenice severovýchodně od vsi, jižně od vesnice mezi Příbrází a sousedním Mníškem je Příbrazský rybník. Jihovýchodním směrem, mezi vesnicí a úpatím zalesněného hřebene, se prostírají rozsáhlá rašeliniště.

Příbraz vznikla, obdobně jako nedaleké vesnice Pístina či Mníšek, při vrcholně středověké kolonizaci okrajů Třeboňské pánve snad z iniciativy pánů z Hradce. V písemných pramenech se ale objevuje poprvé až roku 1518, tehdy patřila k blízké Stráži nad Nežárkou. Po třicetileté válce, roku 1654, bylo ve vsi zaznamenáno celkem 19 usedlostí osazených (z toho 12 selských) a 2 pusté. K panství Stráž nad Nežárkou Příbraz spadala až do roku 1848.

Příbraz je z urbanistického hlediska typickým příkladem vesnice z oblasti při východním okraji Třeboňska. Původním půdorysným jádrem byla rozlehlá obdélníková náves o délce cca 380 m a šířce okolo 100 m, na východním konci zúžená do nálevkovitého hrdla. Zástavba byla soustředěna do dvou protilehlých řad,

na jednotlivé usedlosti navazovala pravidelně parcelovaná záhumenicová plužina. Druhotně ale většina usedlostí ustoupila z linie návěsní fronty do sušších vyvýšených poloh (některé až za bývalé záhumenní cesty) a naopak ve vnitřním prostoru návsi i na uvolněných předních částech parcel vznikala početná drobná chalupnická zástavba. Původní půdorys vesnice se tak stal v terénu téměř nečitelný.

Ve vsi se dochovalo množství hmotově i výrazově velmi prostých usedlostí, typických pro oblast v okolí Chlumu u Třeboně a Stráže nad Nežárkou, vesměs ze druhé poloviny 19. a z počátku 20. století. Jednotlivé usedlosti jsou většinou trojboké, dvouštitové, v čele s bránami. Jen zcela výjimečně se ve štítech objevuje střídá výzdoba (např. vrocení či christogramy „IHS“). Tradiční vzhled, včetně jednoduše členěné fasády, si uchoval zejména dům čp. 71 v severní řadě usedlostí, s kapličkovou nikou, motivem srdíčka a nečitelnou datací (snad 1863?) ve štítu. Protější stavení čp. 70 má obdobný štít (s monogramem „IHS“), ovšem průčelí bylo již poznamenáno modernizací.

Tradiční hmotové uspořádání a jednoduché fasády mají dále zachované usedlosti čp. 1 (s bránou), čp. 2 (se dvěma bránami), čp. 5, 8, 11, 12, 15 (s bránou, datovaná 1837), čp. 19, 51, 63, 69 (s bránou, dům je datován 1882), čp. 86 (s bránou), dále domy a chalupy čp. 3, 7, 29, 31, 41, 97 (z roku 1903) a řada dalších. V západní části vesnice stojí velká patrová eklektická budova školy, v její blízkosti je moderní kaple s věží.

Příbraz si dodnes uchovala prakticky nenarušenou hmotovou strukturu. Zástavba působí velmi malebným dojmem, zejména díky travnatému intravilánu s několika rybníky, i když jednotlivé stavby samy o sobě až na výjimky příliš výrazné nejsou. Na celkově příznivém působení vsi se podílí také okolní půvabná krajina. Příbraz byla již v roce 1990 zařazena mezi první jihočeské vesnické památkové zóny.^{16e}

Obec Příbraz leží jihozápadně od Jindřichova Hradce. Ke dni 3. 7. 2006 zde žilo 232 obyvatel. První písemná zmínka o obci je z roku 1518.^{17d}



Obrázek 8: Dům v obci Příbraz^{20c}



Obrázek 9: Náměstí obce^{20c}

4.1.7 VPR Žíteč

Je to jediná vesnická památková rezervace v této diplomové práci. Jedná se o nejstarší vesnici tohoto typu ochrany na Jindřichohradecku.

Vesnice Žíteč je rozložena v mírně zvlněném terénu Chlumské pahorkatiny s četnými rybníky. Východně od vsi je poměrně rozlehlý rybník Blato, severovýchodně rybník Velká Černá. Západně od vsi je kaskáda s desítkami menších rybníků, patřících již k třeboňské rybníční soustavě. Řada velkých rybníků se prostírá jihozápadně od vsi při úpatí Chlumské pahorkatiny za sousední Lutovou.

Žíteč (též Žiteč) se v písemných pramenech objevuje poprvé roku 1387. Starší dějiny vsi neznáme

Žíteč, obdobně jako blízké vsi Lutová, Mníšek, Příbraz či Stříbřec, patří k typickým vrcholně středověkým kolonizačním vesnickým sídlům východního Třeboňska. Jádrem vsi je rozlehlá, přibližně obdélníková až oválná návěs o délce asi 450 a šířce od 70 do 130 m. Na návsi byla kaskáda pěti rybníků, dnes jsou zde rybníky čtyři. Návěs lemují jednotlivé usedlosti, na které navazovala paprscitě uspořádaná lánová plůžina. V průběhu 19. století vznikla severovýchodně od vsi skupina chalup, zvaná Na Obci, která se v průběhu druhé poloviny 19. a první třetiny 20. století rozrůstala podle silnice do Libořez.

V Žitči se dochoval početný soubor lidových staveb, charakteristických pro oblast česko-rakouského pohraničí mezi Stráží nad Nežárkou a Chludem u Třeboně. K nejcennějším stavbám patří areál usedlosti čp. 18 v dolní části návsi. Usedlost, uzavřená do podoby čtyřbokého dvorce, má bezpochyby klasicistní jádro – v téměř shodném půdorysu je zachycena již na mapě stabilního katastru z roku 1827.

Dům, výměnek i hospodářské stavby mají trojúhelníkové štíty a jednoduché fasády asi ze druhé poloviny 19. století, do dvora vede segmentová brána. Dvouštitová usedlost s bránou čp. 43 na východním konci návsi má bezpochyby také starší pozdně klasicistní jádro, dnešní jednoduchá podoba fasád pochází patrně z přelomu 19. a 20. století. Dalším příkladem klasicistní lidové architektury je chalupa na severní straně návsi s jednoduchou výzdobou ve štítu, upravená na obchod.

Dnes ve vsi zcela převládá relativně mladá zděná architektura, vesměs až z konce 19. a první třetiny 20. století. Domy i hospodářské stavby mají hladké fasády, členěné jen rámy, průčelí usedlostí doplňují často segmentové brány. V relativně ucelené podobě se dochovala dvouštitová usedlost čp. 6, ustoupená z jižní strany návsi, dále usedlost čp. 14 s bránou na jižním okraji vsi a zejména dvouštitová usedlost čp. 24 s bránou v severozápadní části návsi. Z dalších prostých domů a chalup s jednoduchými fasádami z doby okolo roku 1900 uveďme např. čp. 2, 30, 36, 37, 41, 44, 45 a 57. Hmotově malebná je skupina chalup ve vnitřním prostoru střední části návsi (čp. 12, 66 a další). Několik jednoduchých stavení převážně z první třetiny 20. století se zachovalo také v chalupnické enklávě na severovýchodním okraji vsi (např. čp. 70 s bránou).

Pod hrází horního rybníka na návsi je půvabná kaplička na obdélníkovém půdorysu se šestibokou věžičkou v hřebeni střechy. Na břehu prostředního rybníka je litinový kříž na kamenném soklu, datovaný 1872. V dolní části návsi stojí patrová klasicistní kontribuční sýpka, postavená ve druhé čtvrtině 19. století.

V průběhu druhé poloviny 20. století vesnice dále mírně rostla. Novodobý rozvoj se naštěstí soustředil převážně do severovýchodní části vsi. Zástavba historického jádra sice byla částečně zmodernizována, ale uchovala si základní půdorysný a hmotový rozvrh. Rozlehlá travnatá návěs s několika rybníčky s nezpevněnými břehy a kvalitní zelení, lemovaná hmotově vcelku nenarušenou zástavbou, tak působí dodnes relativně příznivým a malebným dojmem.^{16f}

Obrázek 10: Dům a náves v Žitči²⁴



4.1.8 VPZ Šatov

Historie

Pohraniční obec Šatov je starobyitou obcí, která pro svou výhodnou polohu a příznivé přírodní podmínky byla osídlována již v době pravěké. První člověk se zde objevuje již v době ledové a poledové. Později si zde zakládali svá sídliště i první zemědělci, což je doloženo četnými historickými nálezy, které můžeme vidět v Jihomoravském muzeu ve Znojmě.

Poprvé se objevuje Šatov v listinách pod jménem Schatowa r. 1190, tj. v roce založení louckého kláštera. Již v té době byl zde zajištěn kostel, neboť roku 1200 nad ním získává loucký klášter patronátní právo. První oficiální písemná zmínka o Šatovu pochází z roku 1201.

Roku 1850 byly konány první obecní volby, v roce 1872 byla dostavěna železniční trať a do Šatova přijela ze Znojma první lokomotiva.

Nejstarší dochovanou stavbou v Šatově je gotické jádro kaple Božího hrobu za kostelem, v jejímž suterénu je dochováno válcové těleso stavby z kamenného zdiva (románský fragment). Farní kostel sv. Martina je v jádru pozdně gotický (15. stol.), byl přestavován v r. 1656 a počátkem a koncem 19. století. V roce 1851 byla do dnešní podoby přestavěna věž kostela.

Od roku 1586 je v Šatově škola – původně česká, od třicetileté války do roku 1918 německá.

Současnost

V obci je řada významných stavebních památek, kromě kostela a kaple je to fara

z 18. století, řada soch a pozdně renesančních božích muk, 38 domů v klasicistním a historizujícím stylu. Za severní záhumennou cestou je řada lisoven s vinnými sklepy, některé architektonicky a konstrukčně velmi hodnotné. V roce 1995 byla v Šatově vyhlášena venkovská památková zóna zahrnující střed obce a tzv. sklepní a zimní ulici.

Obec má v současné době 1 200 trvale hlášených obyvatel. Pro srovnání: nejvíce obyvatel v Šatově bylo v roce 1890, a to 2 494, tedy dvakrát více než dnes. Průměrný věk obyvatel obce je 36 let. Přibližně 20,9% obyvatel je ve věku předproduktivním, 57,2% ve věku produktivním a 21,9% obyvatel ve věku poproduktivním. Návrh územního plánu předpokládá vzrůst počtu obyvatel od roku 2010 na 1500. Z obyvatel v produktivním věku je ekonomicky aktivních 80%, počet pracovních příležitostí v obci je 203. V obci bylo v roce 2000 celkem 425 domů, z toho trvale obydlených 401 (385 rodinných domků a 16 bytových domů). Bytů je celkem 497, tzn. v průměru 2,4 osoby na jeden byt, což je nad průměrem ČR.^{25a}



Obrázek 11: Vinné sklípky ve sklepní uličce^{25b, 26}

4.1.9 VPZ Vratěnin

Obec Vratěnin leží v západní části znojemského okresu, v blízkosti hranice s Rakouskem, na rozhraní Čech a Moravy. Z původně slovanské osady se během staletí stala převážně německá obec. Po obsazení Sudet německou armádou museli z Vratěnína odejít čeští obyvatelé, po válce došlo k odsunu Němců. Do Vratěnína přišli noví osídlenci, převážně z nedalekého vnitrozemí.

Vratěnin byl typickou pohraniční obcí, která zažila kolektivizaci. Po roce 1989 se do Vratěnína vrátila samospráva a Vratěnin se přihlásil do nově se rozvíjejícího Programu obnovy vesnice.

Obec Vratěnin byla vyhlášena vesnickou památkovou zónou a v seznamu

jmenovitých památek je uvedeno 24 památkově chráněných objektů. V roce 1996 byl Vratěnín vyhlášen Vesnicí roku ČR.

Obec má v současnosti 288 obyvatel, je zde pošta, ale není zde škola.

Obec a okolí

Důležitým mezníkem v obnově vesnice byl počátek spolupráce s ing. arch. Krumlem z brněnského Ateliéru pro obnovu vesnice. S důkladností zpracoval pro každý dům evidenční návrhový list. Obnova vesnice získala podporu většiny občanů, každý občan, který se rozhodl opravit svůj dům podle vypracovaného návrhu, dostal z prostředků obce uhrazeno více než pětinu nákladů.

V následující etapě bude obec věnovat větší pozornost okolní krajině. Kolem obce chybí množství ovocných stromů, které při celkovém pohledu dotvářely její ráz. Obec v závěru roku 1995 započala s výsadbou stromů podél cest a na obecních pozemcích.

V současné době věnuje obec velkou pozornost zanedbané infrastruktuře. Finančně přispěla na posílení rozvodu elektrické sítě a současně tím umožnila některým domácnostem zřízení elektrického vytápění. V prosinci roku 1999 byla uvedena do provozu nově vybudovaná splašková kanalizace s ČOV a obecní vodovod. Na akci v hodnotě 24 mil. Kč přispěla EU v rámci programu Phare 75%.

Přes nesporné pozitivní výsledky se v obci také objevují tendence k vyliďňování. Obec podporuje výstavbu nových domů, zájemcům nabízí stavební parcelu zdarma a rozhodla se postavit sociální byty. V roce 1998 dokončila obec výstavbu 6 nájemních bytů a předala je mladým rodinám.

Podnikání ve Vratěnině

Příznivým momentem pro oživení místní infrastruktury bylo otevření historického hraničního přechodu do Rakouska hned v roce 1990. Pčinili se o to dnešní představitelé obce a za krátký čas vyrostla na místě původní zbořené budovy nová moderní celnice v hodnotě přibližně 24 milionů korun.

Mezinárodní provoz přilákal další aktivity. V obci jsou dnes dvě pohostinská zařízení s každodenním vyvařováním, dvě prodejny potravin, prodejna drogerie a suvenýrů, prodej stavebního materiálu, obživu našla truhlárna, na hraničním přechodu je soukromá směnárna s prodejem skla a keramiky.

Od roku 1995 je v provozu nová čerpací stanice pohonných hmot s dalším doplňkovým sortimentem. Všechny z uvedených aktivit významně přispívají k zaměstnanosti v beztak periferní a průmyslově zaostávající oblasti.

V bývalém státním statku pracovalo do jeho rozpadu 80% místních lidí, kteří by jinak zůstali bez pracovní příležitosti. Blízké centrum pro dojíždění za prací v okolí chybí, ale samotný Vratěnin se postupně vypracovává do pozice, kdy se stává vybaveností centrem pro všechny okolní vesnice. Dnes zemědělství živí stále ještě 50% zdejších obyvatel a značnou zásluhu na tom mají tři rodinné farmy hospodařící na 550 hektarech půdy. Dalších 500 ha obdělává společnost Agro ze sousedních Uherčic.^{27a}

Obrázek 12: Chalupy ve Vratěnině^{27b}



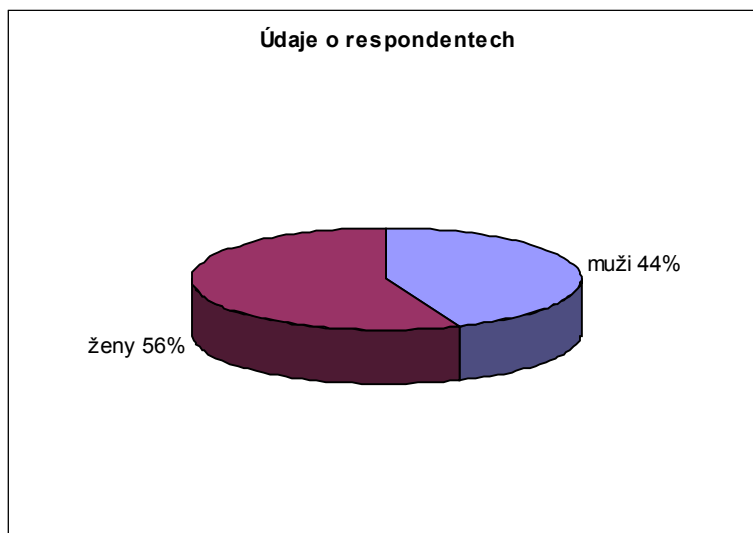
4.2 Výsledky sociologických šetření u obyvatel VPZ (VPR)

4.2.1 Základní údaje o respondentech

Získané informace z dotazníků byly zpracovány do výsečových grafů.

Pohlaví respondentů

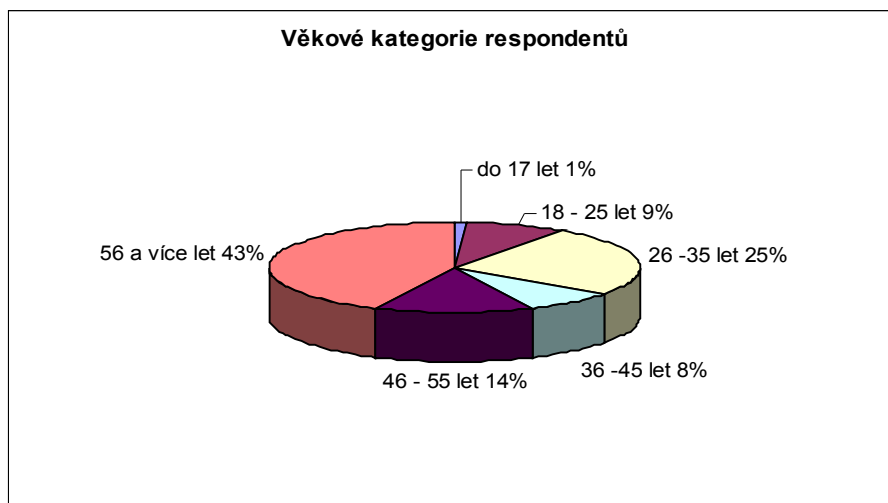
Graf č. 1:



Při výzkumu se podařilo oslovit přibližně stejný počet žen a mužů. Neochota oslovených odpovídat na otázky z dotazníku se vyskytla jen velice vzácně, lidé byli vstřícní a o dané problematice rádi diskutovali.

Věk respondentů

Graf č. 2:



Věková struktura vypovídá o stárnutí místní populace. Žijí zde převážně lidé starší 56 let. Je to způsobeno odlivem obyvatel v produktivním věku do větších obcí a měst, které k tomu nutí nedostatečné pracovní příležitosti a potřeba bohatšího kulturního a společenského života.

Vzdělání respondentů

Graf č. 3:



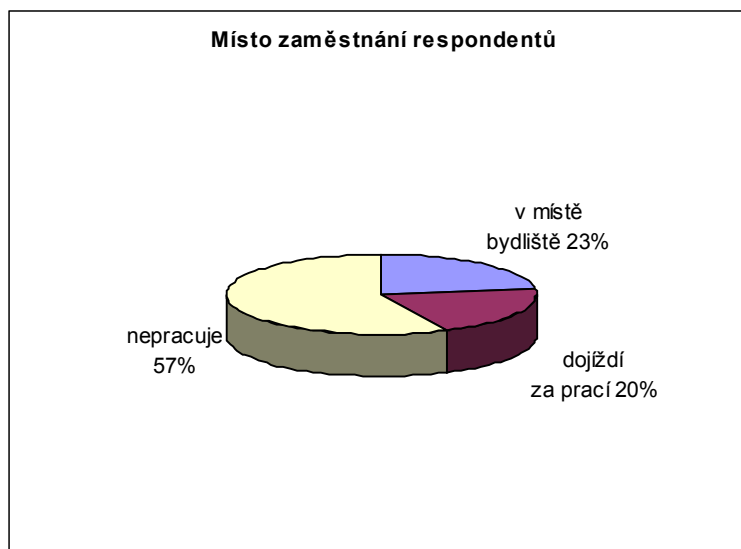
Počet obyvatel v poproduktivním věku se odráží také v oblasti dosaženého vzdělání respondentů. Protože se jedná převážně o starší obyvatele, kteří v době, kdy si měli vybrat školu po dokončení základní povinné docházky, neměli takové možnosti a příležitosti jako mají mladí lidé v dnešní době. Řada z nich volila nejčastěji jen možnost se vyučit, někteří ukončili svoje vzdělávání po absolvování základní školy.

Druhou největší skupinu tvoří lidé s maturitou.

Nejméně respondentů vystudovalo vysokou školu. Tento 7%ní podíl nedosahuje ani celorepublikového průměru, který se v současnosti pohybuje kolem 10%.

Místo zaměstnání respondentů

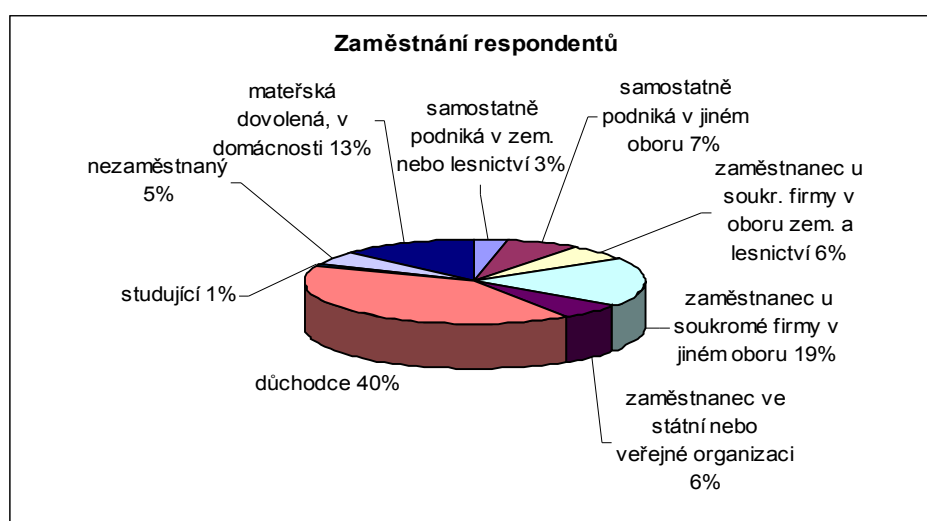
Graf č. 4:



Obyvatelé v poproduktivním věku jsou již v důchodu. Dalšími, kteří nepracují, jsou lidé s nízkým vzděláním, které jim znesnadňuje uplatnit se na trhu práce. Patří sem ale také ženy na mateřské dovolené a ženy v domácnosti. V místě bydliště nacházejí uplatnění respondenti zejména v zemědělství. Za prací lidé dojíždějí do okresních měst (tj. Jindřichova Hradce a Znojma).

Druh zaměstnání respondentů

Graf č. 5:



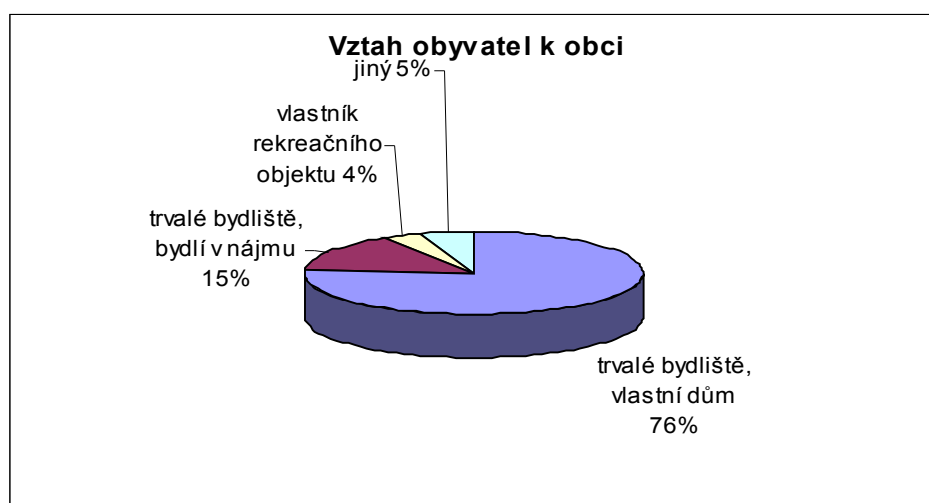
Největší část tvoří důchodci, následují zaměstnanci u soukromých firem v jiném oboru než je zemědělství a lesnictví, samostatně se v tomto primárním sektoru snaží podnikat 6% oslovených respondentů, stejný počet je zaměstnán ve státní nebo veřejné organizaci.

Jen o 1% je vyšší podíl těch, kteří soukromě podnikají v jiném oboru (nejčastěji provozují místní prodejny smíšeného zboží, poskytují ubytovací a stravovací služby). Mladé ženy řeší nemožnost se uplatnit na trhu práce mateřskou dovolenou. 5% lidí je nezaměstnaných, což je z celorepublikového hlediska příznivý podprůměrný počet.

4.2.2 Respondenti a jejich postoj k VPZ (VPR)

Majetkový vztah respondenta k obydlení

Graf č. 6:



*Jiný: bydlení u rodičů v jejich domě, vlastní byt.

Tři čtvrtiny respondentů zde mají trvalé bydliště a bydlí ve vlastním domě, což je pro rozvoj obce velice příznivý výsledek. Jelikož zde lidé mají vlastní obydlí, je pravděpodobné, že zde zůstanou a budou se snažit své domy udržovat v dobrém stavu, a tím budou pečovat i o celkový vzhled obce.

Podíl nájemníků je druhým největším ukazatelem. To je patrně způsobeno tím, že obec má pro ně zajímavé podmínky a snaží se je získat příznivými cenami nájmu, které jsou oproti cenám ve městech několikanásobně nižší (tato strategie byla zvolena například ve Vratětině).

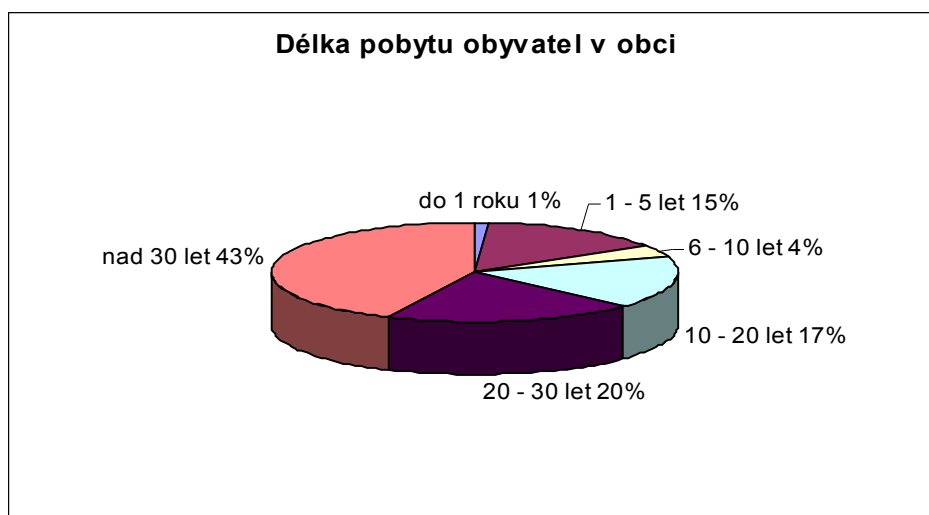
Vlastníky rekreačních objektů jsou zejména obyvatelé hlavního města Prahy, kteří v těchto oblastech vyhledávají klid pro odpočinek. Jak známo, v hlavním městě

jsou nejlepší pracovní příležitosti, lidé zde mají vysoké výdělky, a proto je pro vesnické památkové zóny a rezervace příznivé, že právě tito lidé zde mají své rekreační objekty. Je proto ze strany obce pro její obnovu a rozvoj nutností, aby kvůli nim zkvalitnily své služby.

Skupina, která uvedla jiný druh bydlení než ve vlastním domě, nájmu nebo rekreačním objektu, jsou zejména mladí lidé bydlící u rodičů.

Délka pobytu v obci

Graf č. 7:



Převládá zde odpověď nad 30 let, což opět koresponduje s tím, že v těchto obcích žijí lidé v poproduktivním věku a lze u nich očekávat, že zde svůj život také dožijí.

Další skupinu tvoří potomci lidí žijících zde déle než 30 let, protože v době, kdy byli mladí, zde vládl komunistický režim a dalo by se říci, že se v celé republice žilo celkem stejně. Nenutily je potřeby jako dosahovat vyššího vzdělání, obohatit svůj volný čas kulturním a společenským životem, a proto zůstali v obcích, kde vyrůstali, popřípadě se sem ženy přivdaly či muži oženili ze sousedních obcí.

Naopak jejich děti již z důvodů výše uvedených, které vyplývají z dnešních životních potřeb a rostoucí životní úrovně, tyto oblasti opouštějí, stěhují se do větších měst, kde mají více pracovních příležitostí a možností se dále vzdělávat. Tam také zakládají své rodiny, aby jim dopřály to, co samy v jejich věku neměly. To ohrožuje obnovu a rozvoj obcí.

Dále je z grafu patrné, že těch, kteří by se do vesnických památkových zón a rezervací během posledních pěti let přistěhovali, je minimum.

Povědomí o prohlášení vesnice památkovou zónou (rezervací)

Graf č. 8:



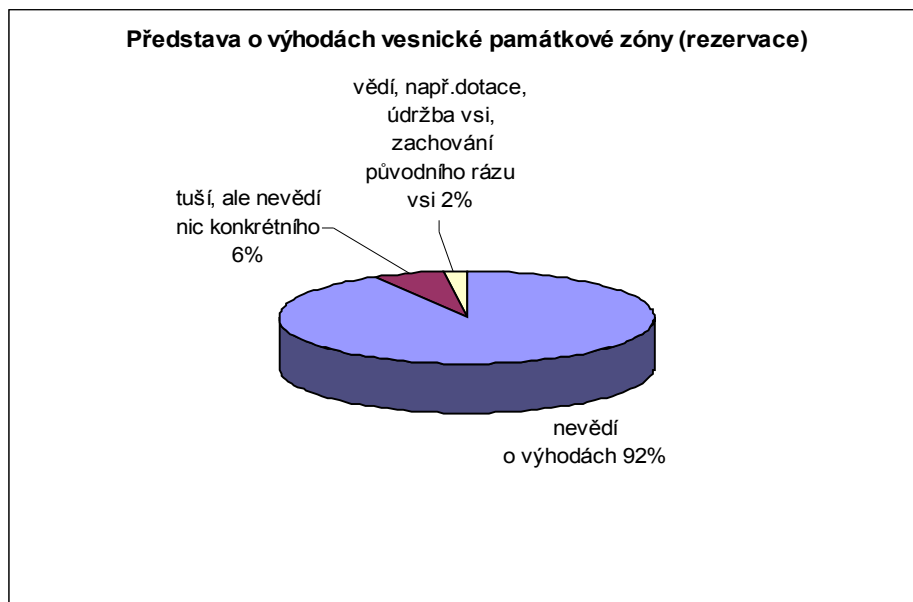
O tom, že vesnice byla prohlášena památkovou zónou (rezervací), věděla naprostá většina dotázaných respondentů. Většinou to mají jen v povědomí, 15% oslovených tuto skutečnost dobře ví a zajímá se o ni, neboť se jich velice úzce dotýká. Jedná se zejména o ty obyvatele, kteří na základě tohoto prohlášení nemají jinou možnost než řešit stavební práce okolo svých domů přes pracovníky památkových ústavů.

Také byly při dotazování zaznamenány případy, kdy lidé o prohlášení vesnice památkovou zónou (rezervací), slyšeli poprvé.

Nepatrnou část respondentů tato problematika vůbec nezajímá.

Výhody vesnické památkové zóny (rezervace) pro obec

Graf č. 9:



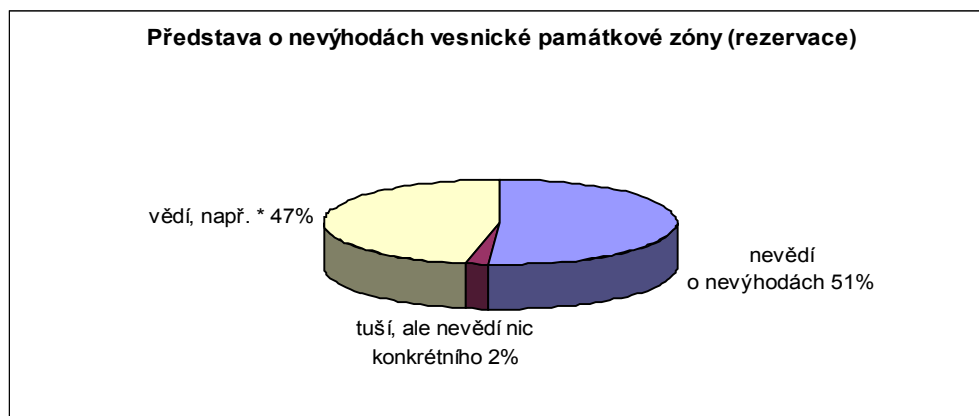
Naprostá většina dotázaných nemá představu, jaké výhody prohlášení vesnice památkovou zónou (rezervací) to pro obec přináší.

Pouze 6% o výhodách ví, konkrétně ale nejmenovali.

2% obyvatel uvedla, že výhoda tohoto prohlášení spočívá zejména v možnosti získat dotace pro obec, udržovat a zachovávat její původní ráz.

Nevýhody vesnické památkové zóny (rezervace) pro obec

Graf č. 10:



*Např. omezení při stavebních pracích, stavební úpravy, jejich finanční náročnost, diktování podmínek od památkového ústavu ohledně stavebních prací,

nemožnost dělat stavební úpravy a opravy dle svých představ a finančních možností, žádná finanční pomoc, nemožnost získat stavební povolení na dům, jaký by si obyvatelé chtěli postavit, oprava střechy s použitím krytiny zvané „bobrovky“ (je dvojnásobně dražší než běžně používané), nedostupnost k okolním obcím (špatné dopravní spoje), zdržování stavebních prací ze strany památkového ústavu (např. až půl roku při stavbě garáže), nemožnost opatřit dům plastovými okny, pouze dřevěnými (opět velký cenový rozdíl v neprospěch občanů).

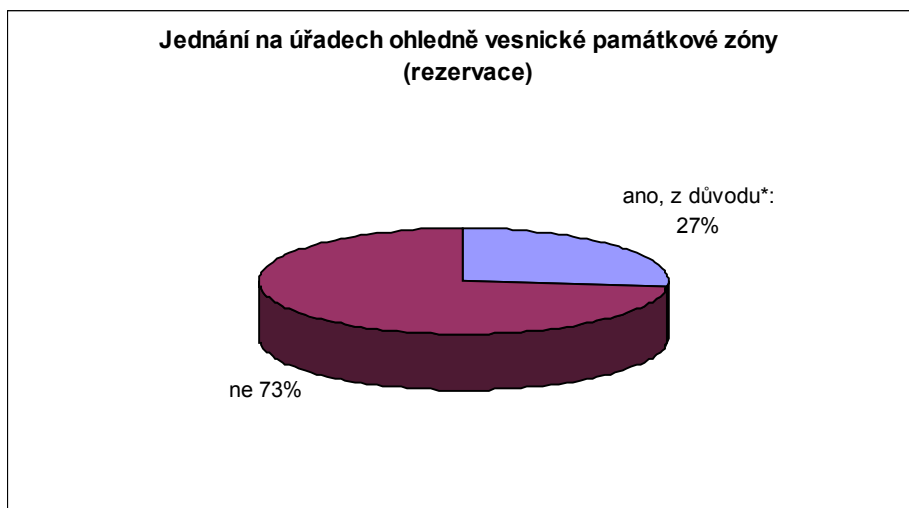
Většina ze všech oslovených respondentů uvedla, že neví o nevýhodách plynoucích z prohlášení vesnice památkovou zónou (rezervací).

Druhá největší skupina však vyjmenovala celou jejich řadu (uvedeny výše). Jsou to občané, kteří chtěli provádět různé stavební práce na svých domech a byli v nich omezeni právě z toho důvodu, že se nacházejí ve vesnických památkových zónách (rezervacích).

Pouhá 2 % respondentů nějaké nevýhody tuší, konkrétní lidé nejmenovali.

Setkání se skutečností, že obec je vesnickou památkovou zónou (rezervací) při jednání s úřady

Graf č. 11:



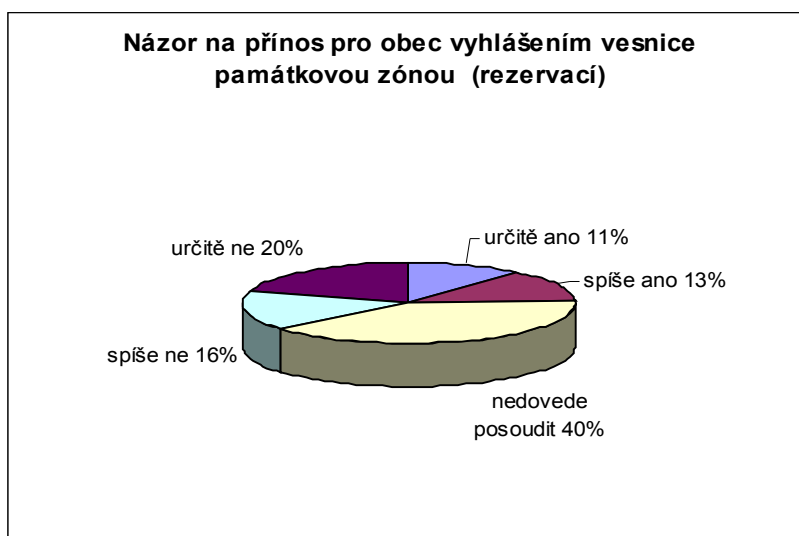
*Např.: stavební úpravy a opravy, fasáda domu, oprava střechy, výměna oken, žádost o střešní okna, žádost o stavební povolení, stavební práce, dále při výkonu pracovního poměru, kdy jeden z respondentů prováděl v Malovaném sklepě v Šatově, jiný při jednání na katastrálním úřadě.

Převážná část se se skutečností, že obec byla prohlášena vesnickou památkovou zónou (rezervací), při jednání na úřadech nesetkala.

Zhruba třetina dotázaných na tuto skutečnost odpověděla kladně. Jednalo se zejména o případy související se stavebními pracemi (uvedeno výše).

Názor, zda prohlášení obce vesnickou památkovou zónou (rezervací), pro ni bylo přínosem

Graf č. 12:

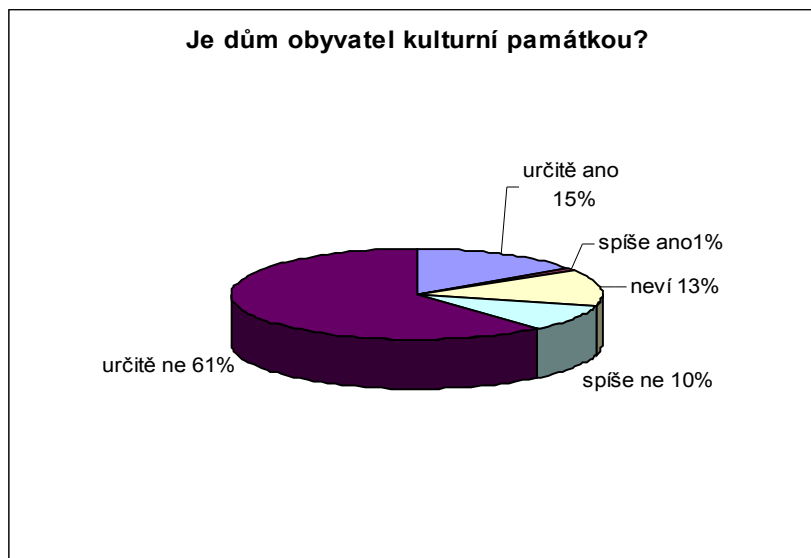


To, zda je prohlášení obce vesnickou památkovou zónou (rezervací) pro ni přínosem, nedokázala většina respondentů posoudit. Jejich jednoznačný názor ovlivňuje ta skutečnost, že se lze na přínos dívat ze dvou různých pohledů. První z nich toto prohlášení za přínos považuje, neboť je zachován původní ráz památek lidové architektury, který je dnes již vzácný a ojedinělý, vesnice je díky tomu udržovaná a z tohoto titulu má nárok na dotace. Druhý je však občany vnímán negativně. Je založen na nařizování přísných podmínek při stavebních pracích ze strany památkových ústavů.

Celkově lze říci, že lidé se spíše kloní k názoru, že prohlášení jejich obce vesnickou památkovou zónou (rezervací) pro ni nebylo přínosem.

Je dům respondenta prohlášen kulturní památkou?

Graf č. 13:



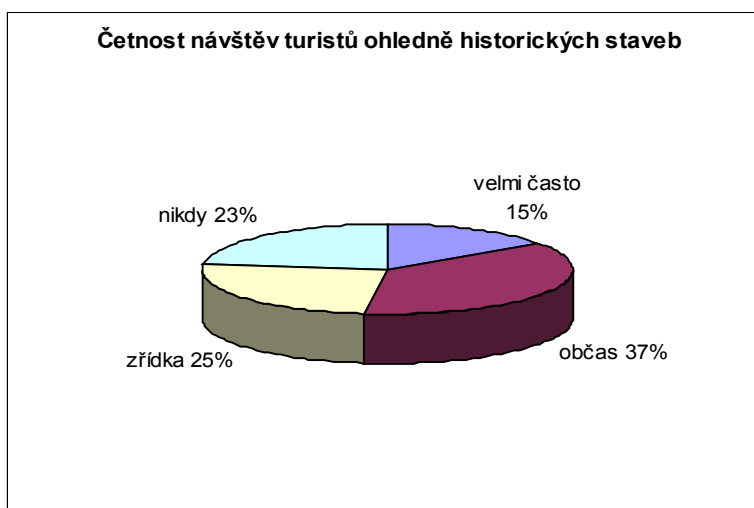
Kulturní památku v podobě svého domu nadpoloviční většina všech dotázaných respondentů nevlastní.

15% obyvatel bydlí v domě, který byl kulturní památkou prohlášen.

Zhruba čtvrtina oslovených nebyla schopna jednoznačně na tuto otázku odpovědět.

Jezdí do obce turisté za účelem prohlédnutí historických staveb?

Graf č. 14:



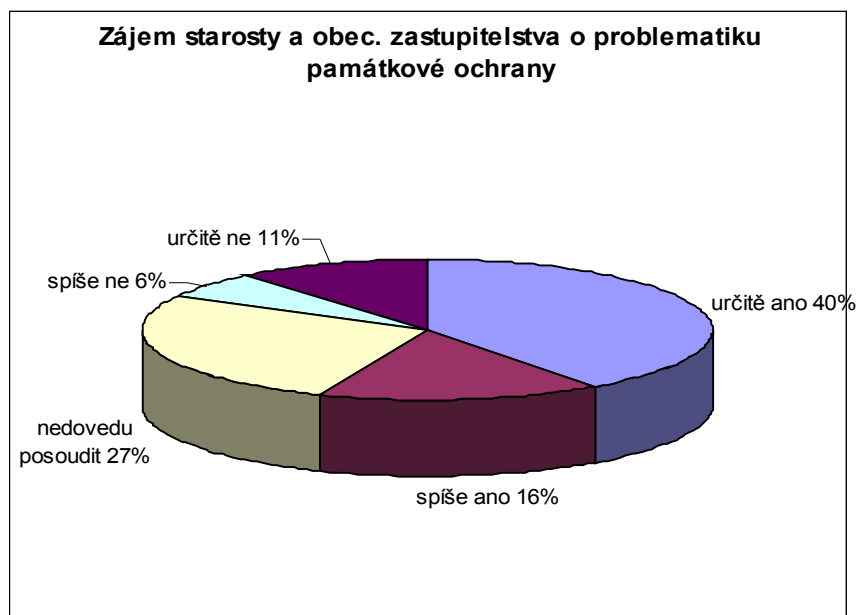
Z tohoto grafu je patrné, že respondenti odpověděli na nabídnuté čtyři možnosti týkající se návštěvnosti turistů za účelem prohlídky památek lidové architektury, velice vyváženým poměrem.

Vyplývá z něj, že obce jsou turisty díky těmto stavbám občas navštěvovány. To se týká zejména letního období, kdy výletníci a turisté využívají při svém cestování cyklistických tras a při té příležitosti si je prohlédnou.

Odpověď „velmi často“ byla vyřčena nejméně, což by mělo být pro rozvoj a obnovu obce varovným signálem, že je třeba v této oblasti důležité podniknout spoustu opatření, která by turisty a výletníky do obce přilákala. Jedná se zejména o opravu místních silnic, zlepšení pořádku a vzhledu obce, vybudování informačních kiosků, zlepšení ubytovacích a stravovacích služeb a v neposlední řadě také zajistit dostatečnou propagaci toho, že obec byla prohlášena vesnickou památkovou zónou (rezervací) a jaký přínos to pro cestovní ruch přináší.

Zajímá se starosta a obecní zastupitelstvo o problémy spojené s památkovou ochranou?

Graf č. 15:



Naprostá většina obyvatel uvedla, že se starosta a obecní zastupitelstvo o problematiku památkové ochrany obcí zajímá. Zejména v obcích Vratěnin a Šatov si respondenti práce svých starostů ohledně této věci pochvalují. Zasazují se svým

velkým úsilím o dotace, pomáhají občanům řešit problémy, které mají s pracovníky památkových ústavů a dbají na to, aby bylo dosaženo oboustranné spokojenosti.

V průběhu dotazování tak bylo možné vypořádat, že jaký postoj k památkové ochraně zaujímají představitelé obcí, tak velmi podobné nebo stejné stanovisko k dané problematice zaujímají i občané. Pokud vědí, že se starostové mají snahu zasazovat o úspěšné řešení jejich problémů při vyřizování různých žádostí o povolení stavebních prací, přistupují k případným nezdarům lépe, protože v nich mají oporu a věří, že se postupem času věc může obrátit v jejich prospěch.

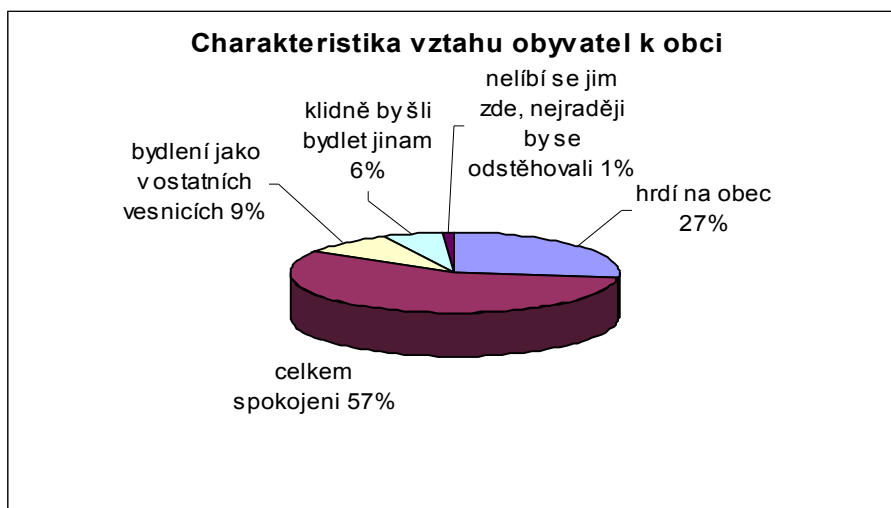
Ale jestliže starosta nejeví dostatečný zájem o požadavky ze strany obyvatel, vyjadřují také netečnost k dané problematice.

Téměř třetina práci svých starostů a obecního zastupitelstva nedokázala posoudit.

V 15 % ze všech odpovědí občané uvedli, že zde zájem o památkovou ochranu ze strany starosty a obecního zastupitelstva není.

Jaký je vztah respondenta k obci?

Graf č. 16:



Pozitivní pro rozvoj a obnovu obcí je skutečnost, že na otázku, jaký je vztah respondentů k obci, 57 % občanů odpovědělo, že jsou v obci celkem spokojeni a nehodlají se tedy stěhovat pryč.

Téměř třetina obyvatel je na obec hrdá. Jsou to v naprosté většině lidé, kteří se zde narodili a pocházejí odtud i jejich předkové. Jednalo se hlavně o obyvatele v poproduktivním věku.

Menší část považuje bydlení v těchto obcích za takové, jaké je v ostatních vesnicích. Nevidí v něm nic odlišného od ostatních obcí.

Ti, kteří by šli klidně bydlet jinde nebo se jim v obcích vyloženě nelíbí, tvoří nejmenší část z dotázaných. Jednalo se především o mladé lidi, které v těchto vesnicích nevidí svou budoucnost a chtějí odejít za prací a dalšími možnostmi nabízejícími jim vyšší životní úroveň do větších obcí a měst.

Co by se mělo v obci zlepšit, aby sem více jezdili lidé jako turisté a na výlety?

Graf č. 17:



*Např.: vybudovat kulturní zařízení pro pořádání kulturních akcí, nejsou zde žádné možnosti pro děti (není zde hřiště, v létě si nemají kde hrát), zlepšit ubytovací a stravovací služby, zpřístupnit obec prostřednictvím veřejné hromadné dopravy, vybudovat obchod (lidé musejí na nákupy dojíždět, nemají zde ani možnost nakoupit si zboží denní potřeby, tj. potraviny), vybudovat kanalizaci.

Za stěžejní pro zvýšení zájmu turistů a lidí, kteří by do obcí jezdili na výlety, považuje naprostá většina respondentů zlepšit stav silnic a veřejných prostranství a zlepšit pořádek a vzhled obce.

K tomu by měly podle třetí největší skupiny odpovědí také pomoci příspěvky občanům na opravy jejich domů.

Nezbytností je také dle odpovědí 9 % dotázaných vybudovat informační střediska a 7 % respondentů by si přálo, aby se obce zviditelnily pomocí propagačních letáků.

Jiná opatření uvedlo rovněž 7 % občanů (uvedena výše).

Nezájem o turisty je téměř nulový, což je opět příznivým výsledkem pro rozvoj a obnovu obcí.

V Žitči, jediné vesnické památkové rezervaci, která byla předmětem tohoto výzkumu, byla v porovnání s vesnickými památkovými zónami, velmi častá odpověď na tento dotaz „zlepšit služby jak pro místní obyvatele, tak pro turisty“. Tím měli respondenti na mysli, že zde chybí obchod se základním zbožím denní potřeby, což považují za velmi citelný nedostatek. Jsou nuceni za nákupy denní potřeby dojíždět do okolních obcí a pokud nemají svůj dopravní prostředek, jsou zcela odkázáni na ochotu svých spoluobčanů, kteří tuto možnost mají a mohou jim zajištění těchto potřeb obstarat.

4.3 Výsledky sociologických šetření u představitelů obcí

4.3.1 Obecná část dotazníků

Výzkum ohledně vesnických památkových zón (rezervací) s představiteli obcí probíhal v okrese Jindřichův Hradec, který se týkal vesnických památkových zón (rezervací) Lutová (OÚ Chlum u Třeboně), Nová Ves, Pístina, Plačovice (OÚ Dešná), Ponědrážka, Příbraz a Žíteč (OÚ Chlum u Třeboně). Dále v okrese Znojmo v obcích Šatov a Vratěnín.

Jednalo se o osm vesnických památkových zón a jednu vesnickou památkovou rezervaci (Žíteč).

Prohlášení se v sedmi případech týkalo celých obcí (Lutová, Nová Ves, Pístina, Plačovice, Ponědrážka, Příbraz a Vratěnín). V Šatově se toto prohlášení týká pouze centra obce tzv. sklepní a zimní ulice, v Žitči spodní části obce, tj. návsi.

Obce Lutová, Pístina, Ponědrážka, Příbraz a Žíteč jsou členy Mikroregionu Třeboňsko, Nová Ves členem Sdružení pohraničních měst a obcí se sídlem v Nové Bystřici, Plačovice členem Sdružení pohraničních měst a obcí okr. Jindřichův Hradec, Mikroregion Jemnicko, Vratěnín patří do Sdružení pro obnovu a rozvoj obcí Vranovsko, zároveň je členem Mikroregionu Jemnicko a Šatov patří do Svazku znojemských vinařských obcí Daníž (tento název je odvozen od potoka, který Šatovem protéká).

4.3.2 Základní údaje o představitelích obcí

V osmi případech se jednalo o muže, pouze v Šatově zastává funkci starostky žena.

Čtyři z dotázaných starostů spadají do intervalu 46 – 55 let, starších než 56 let je pět starostů. Vyučení v oboru jsou čtyři starostové, středoškolského vzdělání dosáhli dva a zbývající tři mají vzdělání vysokoškolské. Dva starostové pracují v místě bydliště jako uvolnění starostové (Šatov, Vratěním). Další dva za prací dojíždějí. Jedná se o starosty obcí Příbraz a Ponědrážka. Jeden starosta je již v důchodu. Zbývající čtyři starostové v těchto částech obcí nebydlí (Lutová, Nová Ves, Plačovice a Žíteč). Ve státní sféře nebo ve veřejné organizaci pracují tři starostové. Jeden je zaměstnán v soukromé firmě v oboru zemědělství a lesnictví, jeden je již v důchodu. Čtyři starostové daných obcí v nich nebydlí. Ve všech případech byli osloveni starostové obcí.

Čtyři z osmi starostů pobývají v obci déle než 30 let, stejně velká skupina v této zóně (rezervaci) vůbec nepobývá.

Pouze v jednom případě se jde o délku pobytu 6 – 10 let. Jedná se o starostku obce Šatov.

Čtyři ze starostů uvedli, že jejich obce byly prohlášeny vesnickými památkovými zónami v roce 1990 (tj. Nová Ves, Pístina, Plačovice a Příbraz).

V roce 1995 byly těmito zónami prohlášeny obce Lutová, Žíteč, Šatov a Vratěním.

V jednom případě přesný rok prohlášení obce vesnickou památkovou rezervací nebyl uveden.

4.3.3 Územně plánovací dokumentace, strategický plán, plán rozvoje obce

Má obec zpracovanou nějakou územně plánovací dokumentaci?

Graf č. 18:



Územní plán je zpracován v Pístině (z roku 2006), v Plačovicích (2005) a ve Vratěnině (1999).

Urbanistickou studii mají čtyři obce, a to Nová Ves (z roku 1994), Ponědrážka (1997), Příbraz (1995) a Šatov (1995).

Jiný typ územně plánovací dokumentace mají obce Lutová a Žíteč, obě z roku 2002. Starosta ji neupřesnil.

Má zpracovaný nějaký strategický plán nebo plán rozvoje obce?

Strategický plán nebo plán rozvoje obce je připravován v Nové Vsi, Pístině a Ponědrážce.

V Plačovicích a ve Vratěnině je zpracován v rámci Mikroregionu Jemnicko.

Plán z roku 1999 má Šatov.

Plán nemají obce Lutová, Příbraz a Žíteč.

4.3.4 Starostové a jejich postoj k VPZ (VPR)

Přínos památkové ochrany pro obec

Tabulka 1:

určitě ano	3
spíše ano	2
spíše ne	3
určitě ne	1

Každý z dotázaných starostů vyjádřil svůj názor, v žádném případě nedošlo k tomu, že by tuto situaci nedovedl posoudit.

Prohlášení obce vesnickou památkovou zónou (rezervací) považují za jednoznačný přínos starostové obcí Nová Ves, Pístina a Plačovice.

Spíše kladně se vyjádřili starostové Šatova a Vratěnína.

Ti, kdo se kloní k tomu, že toto prohlášení spíše nebylo pro obec přínosem, jsou starostové Lutové, Ponědrážky a Žítče.

Jednoznačně negativní názor na vesnickou památkovou zónu vyjádřil starosta obce Příbraz.

Zajímají se představitelé obcí o problémy spojené s jejich památkovou ochranou?

Všichni starostové jednoznačně uvedli, že se určitě zajímají o problémy spojené s památkovou ochranou obcí.

Vědí starostové o výhodách památkové ochrany obce?

Většina starostů uvedla, že tato památková ochrana má svoje výhody, např. omezení realizace stavebních prací, které by změnily původní ráz obce, domy, které jsou chráněny památkovým ústavem, mají možnost dotací na jejich opravy, určitá omezení pro místní obyvatele i rekreanty, nesmějí si dovolit ohledně stavebních prací, co chtějí, obci to přináší dotace (např. na opravu kaple), při získávání dotací je obec zohledněna.

Zbývající o žádných výhodách nemají představu.

Vědí starostové o nevýhodách památkové ochrany obce?

Naprostá většina starostů vidí nevýhody především v omezování stavebních prací v obcích, např. vysoká finanční náročnost na stavební práce, nesnadné získání

dotací, omezení seberealizace obyvatel, z hlediska administrativy ohledně stavebního povolení chybí pevně stanovené lhůty pro vyřízení žádosti, brání nové výstavbě v obci, zaměstnanci památkových ústavů zasahují do stavebních úprav, finanční pomoc je však minimální, musí proběhnout řada vyjádření k úpravám objektů.

Pouze jeden ze starostů uvedl, že prohlášení obce vesnickou památkovou zónou (rezervací) žádné nevýhody nepřináší.

4.3.5 Zkušenosti spojené s jednáním s různými institucemi

Setkali se již starostové s tím, že je obec prohlášena vesnickou památkovou zónou (rezervací) při jednání s úřady?

Většina starostů se s tím, že byla obec prohlášena vesnickou památkovou zónou (rezervací), na úřadech setkala, a to hlavně na stavebním. Bylo to např. při jednání se stavebním úřadem ohledně stavebních prací, dále když se jednalo o územní plán nebo určité řízení při jednání s občany, když chtěli provádět stavební úpravy.

Ve dvou případech se s touto skutečností starostové při jednání s úřady neseťkali.

Jaké mají představitelé obcí zkušenosti s jednáním o památkové ochraně obcí s pověřeným obecním (městským) úřadem?

V šesti případech se jedná o městský úřad v Jindřichově Hradci (obce Lutová, Nová Ves, Pístina, Ponědrážka, Příbraz a Žíteč), odbor památkové péče. Ve dvou z nich se zatím ještě starostům nenaskytla možnost s nimi jednat. Zbývající uvedli, že je spolupráce na velmi dobré úrovni, přičemž si před vlastním vyjádřením tento odbor vyžádá posudek památkového ústavu v Českých Budějovicích.

Plačovice mají pověřený městský úřad v Dačicích, starosta neměl důvod s nimi dosud jednat.

Obce Šatov a Vratěním jednají s odborem památkové péče městského úřadu ve Znojmě. Spolupráce s ním je opět na velmi dobré úrovni, i když dochází k menším neshodám.

Jaké mají představitelé obcí zkušenosti s jednáním o památkové ochraně obcí s památkovým úřadem?

Sedm obcí spadá pod památkový ústav v Českých Budějovicích (Lutová, Nová Ves, Pístina, Plačovice, Ponědrážka, Příbraz, Žíteč). Ve třech případech starostové s tímto památkovým ústavem zatím nejednali, další tři s ním mají poměrně dobré zkušenosti, ale jsou toho názoru, že by měl dávat více pravomocí obcím, požadavky jsou ze strany ústavu mnohdy nesmyslné.

Jeden ze starostů uvedl, že spolupráce s ním je špatná. Zaměstnanci této instituce nediskutují, prosazují si svůj názor, který však není vždy jednoznačný, ale spíše individuální, mají problémy se mezi sebou dohodnout.

Šatov a Vratěnin má na starost památkový ústav v Brně. Jeden ze starostů uvedl, že spolupráce je dobrá, i když se ne vždy obě strany shodnou. Druhý uvedl, že tato spolupráce neprobíhá dle jeho představ, týká se to zejména zdlouhavého jednání a vydání rozhodnutí ze strany památkového ústavu.

Jaké mají starostové zkušenosti s jednáním o památkové ochraně obcí s krajskými úřady?

Představitelé obcí Lutová, Nová Ves, Pístina, Plačovice, Ponědrážka, Příbraz a Žíteč jednají s Krajským úřadem v Českých Budějovicích. Většina z nich s nimi má ohledně jednání o památkové ochraně obcí jen dobré zkušenosti, ve dvou případech neměl starosta s nimi ještě možnost jednat a další uvedl, že jde opět o špatnou spolupráci, kdy si prosazují svůj názor a nediskutují.

Starostové Šatova a Vratěnina jednají s Krajským úřadem v Brně. Starosta Vratěnina uvedl, že krajský úřad do této problematiky nezasahuje. Měl by však obec zohledňovat při dotační politice. Starostka Šatova s krajským úřadem nespolupracuje.

4.3.6 Charakteristika vlastních vztahů a názor starostů na VPZ (VPR)

Jsou domy starostů prohlášeny kulturními památkami?

Ani v jednom případě se nejednalo o to, že by starosta bydlel v domě, který byl prohlášen kulturní památkou. Buď jejich domy kulturními památkami nejsou nebo starostové v těchto částech VPZ (VPR) nebydlí.

Setkali se starostové v obcích s lidmi, kteří si přijeli prohlédnout historické stavby?

Naprostá většina uvedla, že si lidé tyto stavby občas přijedou prohlédnout.

Dva starostové se zde s těmito turisty setkávají velmi často.

Pouze v jednom případě se starosta s turisty zajímavými se o historické stavby v obci nikdy nesešel.

Vztah starostů k obci

Čtyři z dotázaných starostů uvedli, že jsou na obec hrdí a jsou rádi, že zde mají své bydliště.

Jeden uvedl, že je s bydlením v obci spokojen.

Zbývající čtyři starostové v těchto částech obcí nebydlí.

Co by podle starostů měla obec udělat pro to, aby sem lidé jezdili na výlety a jako turisté?

Nejčastěji zazněly tyto odpovědi: zlepšit místní komunikace, opravit domy, zvýšit informace o obci, udržovat památkové objekty v dobrém stavu, pomocí dotací zlepšit vzhled vesnice, umožnit přístup k památkovým objektům, vybudovat turistické a naučné stezky, cyklotrasy.

Chybí zde jakékoliv zázemí pro turisty, jako je ubytování na dobré úrovni a jeho propagace. Okolí obcí nabízí rozmanité aktivity jako je koupání, opalování, houbaření, návštěva hradů a zámků, apod.

4.4 Výsledky sociologických šetření u představitelů NPÚ

4.4.1 Národní památkový ústav Brno

Dotazovaný představitel Národního památkového ústavu Brno je muž, jehož věk spadá do intervalu 26 – 35 let a má vysokoškolské vzdělání. Pracuje zde jako referent památkové péče. Je zodpovědný za obce Šatov a Vratěšín, v obou případech se jedná o vesnické památkové zóny. Jeho délku pracovního poměru v tomto ústavu začlenil do intervalu 1 – 5 let.

Plošná ochrana souboru lidové architektury v Šatově i Vratěšíně byla zavedena v roce 1995.

V obou obcích mají starostové velký zájem o problémy spojené s jejich památkovou ochranou. To samé lze říci také o starostech obcí z okresu Jindřichův Hradec.

Co se týče výhod památkové ochrany obcí, lze je vnímat ze dvou hledisek, a to ekonomického, kdy je zde díky památkové ochraně vyšší šance získat dotace z fondů EU, a dále z hlediska morálního. Jedná se zejména o záchranu staveb typických pro venkov, který si tím zachovává původní ráz.

Nevýhodou je to, že veškeré nemovitosti, a to nejen ty, které jsou památkově chráněné, ale i ty, které se v památkové zóně nacházejí, musejí být posouzeny z hlediska památkové péče. To s sebou přináší vyšší náklady na opravy a údržby domů.

Proto také postoje, které zaujímají obyvatelé těchto obcí k návštěvám z památkového ústavu, jsou individuální. Někteří sami projevují zájem o tuto problematiku, jiní jsou proti kvůli vysokým finančním nákladům.

Postoje zaujímané představiteli obcí vůči těmto návštěvám jsou velmi pozitivní. Probíhají různé diskuse, starostové mají snahu se ptát na otázky spojené s památkovou ochranou. Případné problémy jsou ochotni řešit.

Jednání s Městským úřadem ve Znojmě je na velmi dobré úrovni, daří se prosazovat vzájemné dohody.

Krajským úřadem v Brně jsou názory potvrzovány, jednání probíhají bez konfliktů.

Prohlášení obcí vesnickými památkovými zónami bylo pro ně z pohledu zaměstnance památkového ústavu jednoznačným přínosem.

Lidé si do Šatova i Vratěnina občas přijedou tyto historické stavby prohlédnout.

Aby obce zvýšili zájem turistů a lidí, kteří by sem chtěli přijet na výlet, měly by pro ně vybudovat informační centrum, kde by o dané obci získali podrobné informace a dobře se v ní zorientovali.

4.4.2 Národní památkový ústav České Budějovice

Respondent z památkového ústavu v Českých Budějovicích je muž starší 56 let a dosáhl vysokoškolského vzdělání. Pracuje zde jako odborný pracovník. Má na starost vesnické památkové zóny Novou Ves, Příbraz a Pístinu. Délku svého pracovního poměru zařadil do intervalu 6 – 10 let.

Plošná ochrana souborů lidové architektury v obcích proběhla v roce 1990.

Starostové těchto vesnických památkových zón se zcela jistě o danou problematiku zajímají.

Výhodou památkové péče je zejména možnost dotačních titulů, grantů Ministerstva kultury ČR nebo kraje. Dále přináší ucelený pohled obcí z hlediska urbanistického a dochází k zachování koncepce rozvoje. Nevýhody týkající se této památkové ochrany nejsou žádné. Postoj občanů obcí je opět individuální, většinou kladný. Starostové zaujímají vesměs příznivá stanoviska.

Při jednáních s Magistrátem města České Budějovice nejsou problémy, tyto zkušenosti jsou velmi dobré. To samé lze říci o jednáních s Krajským úřadem v Českých Budějovicích.

Prohlášení obcí vesnickými památkovými zónami pro ně lze jednoznačně považovat za přínos.

Tyto vesnice jsou lidmi díky historickým stavbám navštěvovány velmi často. Pro větší návštěvnost by určitě měly zvýraznit prezentaci své obce, a to zejména mediálními prostředky.

Dále vytvořit jádro pro tuto část – zajistit sem dopravu, zpřístupnit památkové objekty. Toto je problémem nejen obce, ale celého regionu. Mělo by fungovat územní plánování (zpracování územních plánů), tomu by mělo předcházet plánování zásad památkové ochrany (předem dané problémy památkové péče). Dále se jedná o regulativy, které umožňují zasahovat do těchto plánů.

5 Diskuse a SWOT analýza výsledků

5.1 SWOT analýza výsledků

5.1.1 Silné stránky

- vzácné stavby lidové architektury, které jsou dnes již zřídka k vidění
- téměř nedotčená okolní krajina a příroda poskytující klid k odpočinku jak aktivnímu (např. možnost využití cyklistických tras a stezek), tak i pasivnímu (pobyt u rybníků, koupání, opalování)
- blízkost rakouských hraničních přechodů, možnost v případě potřeby vydat se k návštěvě sousedního státu
- možnost poznat zdejší kulturu a tradice
- odpočinek mimo dosah hektických velkoměst a průmyslových oblastí, zejména v letním období

5.1.2 Slabé stránky

- chybí dopravní spojení pro ty, kteří nemají možnost cestovat vlastním dopravním prostředkem
- silnice a místní komunikace ve velmi špatném stavu
- neopravené stavby lidové architektury z finančních důvodů
- ubytovací a stravovací služby na velmi nízké úrovni
- nedostatečné zásobování místních prodejen základním zbožím denní potřeby, v některých obcích není prodejna žádná
- nedostatečná informovanost o těchto oblastech, chybí jejich propagace a reklama

5.1.3 Příležitosti

- finanční příspěvky sponzorů
- snaha místních lidí začít samostatně podnikat a poskytnout tak pracovní příležitosti svým spoluobčanům
- finanční podpora z fondů EU
- touha lidí trávit svůj volný čas v oblastech, které jsou mimo dosah každodenních stresujících faktorů (hlavně obyvatelé hlavního města Prahy zde mají spoustu rekreačních objektů, kde tráví víkendy a dovolené)

- levné stavební parcely a obecní byty zejména pro mladé rodiny, aby z těchto obcí neodcházeli a vychovávali zde své děti (což je rozhodně také přínosem pro ně – žádný smog, naopak čistý vzduch a krásná příroda a krajina)

5.1.4 Ohrožení

- nedostatek pracovních příležitostí
- z toho plynoucí nízké příjmy (převážně podpory v nezaměstnanosti, sociální dávky, rodičovské příspěvky) sotva pokrývající náklady na základní životní potřeby
- nemožnost se dále vzdělávat, rekvalifikovat bez toho, aby lidé cestovali do větších obcí
- stárnutí populace – lidé v produktivním věku se stěhují za práci a lepším bydlením do větších obcí a měst, nechtějí zde zakládat rodiny – hrozí postupné vymření stálých obyvatel, vysoká pravděpodobnost vylidnění těchto oblastí
- to následně negativně ovlivní zachování památek lidové architektury – nebude je mít kdo opravovat a udržovat v dobrém stavu

Tato SWOT analýza byla sestavena na základě výsledků výzkumu provedeného s obyvateli ve výše zmiňovaných obcích.

5.2 Návrh opatření k dalšímu rozvoji studovaných území

1. Informovat obyvatele vesnických památkových zón a rezervací o výhodách památkové ochrany jejich obcí.
2. Krajské úřady by měly mít hlavní podíl na vytváření středisek cestovního ruchu v těchto VPZ (VPR).
3. Prostřednictvím finančních dotací obcím pomoci zvelebit a udržovat památky lidové architektury v původním rázu z důvodu přilákání turistů (cestovní ruch postaven na tomto principu přinese obcím potřebné peněžní prostředky na jejich údržbu a rozvoj, což je velice podstatné pro zlepšení pořádku a vzhledu obcí).
4. Využít dnešních moderních komunikačních prostředků (např. internetu) k prezentaci a propagaci dané oblasti.
5. Vybudovat informační kiosek.
6. Opravit místní silnice.

7. Zasadit se o zprovoznění veřejné hromadné dopravy (i v dnešní době nemá každý možnost cestovat vlastním dopravním prostředkem).
8. Zkvalitnit ubytovací a stravovací služby (protože bez nich nelze provozovat cestovní ruch) a přilákat turisty na místní speciality kuchyně a možnost kvalitního spánku v klidné krajině.
9. Myslet zejména na to, že budoucnost je založena na mladých rodinách s dětmi, které budou tyto oblasti obývat, rozvíjet a udržovat. Proto je nezbytně nutné jim zajistit zázemí v podobě výstavby rodinných domů a bytů za rozumných podmínek.
10. Pro děti vybudovat kvalitní vzdělávací zařízení (v těchto oblastech se jedná zejména o základní školy s kvalifikovanými kantory).
11. Výstavba kulturních zařízení pro děti (dětská hřiště) i pro dospělé (restaurační zařízení, knihovnu, obchod s potravinami, novinový stánek, poštu).
12. Udržovat místní zvyky a tradice – další z atrakcí, které přilákají turisty.
13. Měla by být snaha zejména ze strany památkových ústavů dohodnout se na jistých kompromisech a respektovat finanční situaci lidí, kteří chtějí udržovat svá obydlí v dobrém stavu.
14. Obec by měla využít místních výhod a provozovat agroturistiku.

6 Souhrn a závěry

Strategie regionálního rozvoje obsahuje zejména analýzu stavu regionálního rozvoje, charakteristiku silných a slabých stránek v rozvoji jednotlivých krajů a okresů, strategické cíle regionálního rozvoje v České republice, vymezení státem podporovaných regionů a doporučení dotčeným ústředním správním úřadům a krajům pro zaměření rozvoje odvětví spadajících do jeho působnosti.

Regionální politiku je nutno chápat jako součást celé ekonomické a sociální politiky, pomocí níž se státy snaží dosáhnout národních cílů, jako je ekonomický růst, sociální a politická stabilita, rovnost šancí obyvatel i rozdělování příjmů způsobem, který většina obyvatel považuje za spravedlivý.

Součástí používaných dotazníků byla část věnovaná zjištění základních údajů o respondentech, jako je pohlaví, věk, vzdělání, místo a druh zaměstnání.

Cílem při provádění výzkumu bylo zjišťování názorů respondentů a jejich povědomí o prohlášení obce vesnickou památkovou zónou (rezervací). Občané těchto obcí se měli možnost vyjádřit k výhodám a nevýhodám, které tato památková ochrana obnáší, dále bylo zjišťováno, zda je jejich dům prohlášen kulturní památkou, dále setkali-li se v souvislosti s tímto prohlášením při jednání na úřadech (pokud ano, tak o co se jednalo), jestli se starosta a obecní zastupitelstvo zajímá o problémy spojené s památkovou ochranou a také to, jak často obec z tohoto důvodu navštěvují turisté.

Na závěr občané měli možnost se vyjádřit, co by se v dané obci mělo zlepšit, aby sem více jezdili turisté a lidé na výlety.

Téměř stejnou obsahovou náplň měl dotazník pro představitele samosprávy jednotlivých obcí, která byla rozšířena o otázky týkající se upřesnění, v jakém roce byla obec prohlášena vesnickou památkovou rezervací (zónou), zda má zpracovanou nějakou územně-plánovací dokumentaci, dále strategický plán nebo plán rozvoje obce, jaké mají starostové zkušenosti s jednáním o památkové ochraně s různými úřady (např. pověřeným obecním (městským), s památkovým a krajským úřadem).

Co se týče dotazování představitelů poboček NPÚ, opět zde byly velmi podobné otázky jako u předcházejících dvou skupin respondentů. Navíc zde byly takové, které se týkaly spolupráce občanů a starostů VPZ (VPR) s těmito pracovníky.

Z výše uvedených zpracovaných studií je zřejmé, že oblast rozvoje venkova a ochrana souborů památek lidové architektury nutně potřebuje zvýšenou pozornost, pokud chceme tuto část minulosti naší země zachovat i pro budoucí generace.

Lidé žijící ve výše jmenovaných vesnických památkových zónách (rezervacích) vnímají památkovou ochranu většinou negativně. Jejich nesouhlas podporuje hlavně špatná zkušenost ze spolupráce se zaměstnanci památkových ústavů, kteří striktně vyžadují dodržování jejich příkazů ohledně zachování původního vzhledu vesnice. Hlavním problémem je zejména to, že tyto nároky jsou kladeny také na občany, kteří nevlastní památkově chráněný objekt, ale jejich dům je postaven v památkové zóně. Tím pádem se jich tyto podmínky týkají stejnou měrou jako v případě památkových objektů. Ovšem na rozdíl od nich nemají žádný nárok na dotace. Ty jsou poskytovány pouze vlastníkům prohlášených památek. Týká se to zejména stavebních prací, kdy lidé se nemohou sami rozhodnout, jak svoje domy opraví a jaký materiál chtějí použít. Jasně dané jsou např. krytiny, které mají být použity na opravy střech, dále jsou povolena pouze dřevěná okna, i když obyvatelé by raději volili okna plastová. Toto vše s sebou nese vyšší finanční náklady, které jsou obyvatelům jen málokdy dopláceny. Mnoho lidí se proto rozhodne stavební práce raději nerealizovat, a tím dochází k postupnému zaostávání domů.

Proto by ze strany památkového ústavu mělo dojít k jistým kompromisům nebo zajištění větších dotací na tyto práce

Měla by být stanovena jasná pravidla pro rozhodování památkového ústavu, neboť se velice často stává, že i názory jeho zaměstnanců jsou velmi individuální, mnohdy nejsou schopni se domluvit ani sami mezi sebou. To platí také o lhůtách pro vydání rozhodnutí, které mnohdy nejsou pevně dány.

Toto omezení stavebních prací a také výstavba nových domů mají často za následek to, že mladí lidé, kterým není umožněno vybudovat si své domovy podle vlastních představ, raději odcházejí do větších měst a obcí. Vesnice tak přichází o občany v produktivním věku, bydlí zde hlavně starší obyvatelé v důchodu. Ohrožuje to obnovu a rozvoj venkova, který je závislý na pracovní síle a mladých rodinách s dětmi, ve kterých je budoucnost.

To se pak snaží změnit představitelé obcí, kteří zrekonstruují z dotací objekty ve vsi, popřípadě zajistí bytovou výstavbu, kterou nabídnou mladým rodinám, a ti formou únosného nájemného splácejí obci tato obydlí.

Další velkou nevýhodou těchto oblastí je nedostatek pracovních příležitostí, kdy jsou lidé nuceni dojíždět za prací do vzdálenějších měst a obcí, protože jim jejich vesnice neposkytuje požadované pracovní uplatnění. Pokud již má rodina větší děti, a ty také musejí dojíždět do škol, volí proto raději odstěhování se do větších obcí.

Ze strany některých občanů je zde snaha vybudovat soukromé firmy, které by nabídly pracovní příležitosti jejich spoluobčanům. Jedná se hlavně o podnikatele z oblasti zemědělství a lesnictví. Další uplatnění lidé nacházejí v oblasti služeb, i když tyto nejsou vždy na dobré úrovni natolik, aby sem přilákaly turisty z větších měst a obcí. Ti jsou zvyklí na určitou životní úroveň a nekvalitní ubytování nebo stravování jejich rozhodnutí zde strávit svůj volný čas určitě negativně ovlivní.

Nemělo by se zapomínat také na opravy místních silnic a veřejných prostranství. Dá se říci, že dopravní komunikace jsou zde v katastrofálním stavu. Určitě by se mělo začít pracovat také na zpřístupnění těchto obcí prostřednictvím veřejné hromadné dopravy, neboť i v dnešní době nemá každý tu možnost cestovat vlastním dopravním prostředkem.

Pozitivním naopak je, že v těchto oblastech vznikají různé cyklostezky vedoucí přes vesnické památkové zóny (rezervace), takže zejména v letním období tyto části vlasti navštíví poměrně dost turistů.

Nutná je také prezentace těchto obcí prostřednictvím různých letáků a dnešních moderních technologií, jako je např. internet. V dnešní době jde bezesporu o jeden z nejvíce využívaných prostředků komunikace, jaký lidé mezi sebou používají.

Pro každou jednotlivou obec by to jistě přinášelo vysoké finanční náklady. Proto by se měly tyto obce mezi sebou dohodnout a vytvořit si internetové stránky pro sdružení obcí vesnických památkových zón (rezervací) a zde své obce prezentovat.

Dále by zde měly obce vybudovat informační kiosky, které by turisty a výletníky informovaly o zdejší obci a okolí. Je to výhodnější oproti informačnímu středisku hlavně proto, že jsou zde nahrané automaty s těmito informacemi. Obec tak ušetří za placenou pracovní sílu, která by zde jinak musela stabilně sedět a tuto činnost vykonávat za automat. Tím si ušetří finanční náklady na mzdu a navíc je tato služba přístupná prakticky neomezeně.

Pro děti by tyto obce měly vybudovat hřiště, neboť si nemají kde hrát. To chybí jak místním obyvatelům, tak turistům.

Dalším velkým problémem je to, že zde mnohdy chybí prodejny se základním zbožím denní potřeby. Lidé si nemohou nakoupit ani potraviny a jsou nuceni za těmito nezbytnými nákupy dojíždět. To je velice vážný problém zejména pro starší lidi a ty, kteří nemají vlastní dopravní prostředek. Jsou pak závislí na ochotě svých spoluobčanů, kteří tuto možnost vlastní dopravy mají a umožní jim jet nakoupit s nimi nebo jim popřípadě tyto nákupy obstarají.

Chybí zde také i kulturní zařízení, kde by se lidé scházeli. Nejsou zde kulturní domy nebo hospody, kde by trávili svůj volný čas a pořádali různé akce.

Všechny tyto výše jmenované problémy úzce souvisejí s obnovou a rozvojem vesnických památkových zón a rezervací. Je proto nezbytné, aby se o tyto problémy zajímali hlavně představitelé obcí a snažili se dělat maximum pro snižování těchto problémů a zlepšování životních podmínek v obci. Nutné je také zajištění vybudování např. kanalizace, bez které si již nelze život na standardní úrovni ani představit.

Samozřejmě je nutná také spolupráce ze strany místních obyvatel. Je třeba se společnými silami snažit dělat pro obec maximum, neboť jen tak lze dosáhnout příznivých výsledků. K tomu také velkou měrou přispěje získání dotací prostřednictvím operačních programů pro období 2007 – 2013.

6.1 Summary

The purpose of this thesis is to verify the effects of care of historical monuments and inhabitants' sentiments, local government and the state administration to these questions and its effects on development of selected places.

The result of this thesis is to propose a remedy for further development of studied territories of these regions.

The bases for making this thesis were evaluated lists of questions of inhabitants of village monument zone (preserve), their mayors and the representatives of monumental institution. Part of the list of questions was a section with the basic data about information, such as their sex, age, education, place and occupation.

The purpose of this research work was recognition the opinions of informants and their awareness of the village enunciation of the village monument zone (preserve). Inhabitants of these villages have declared the advantages and the disadvantages of this monument preservation, furthermore if their house was declared the cultural monument, if they have met with this declaration in the connection with dealing in the offices, and if the mayor and the local government are interested in problems with the monument preservation. And in the end, how often the tourists visit the village for this reason.

Almost the same list of questions was for mayors of these villages which was enlarged for questions about the year of declaration the village monument zone (preserve) and if the village have worked up some village – planning documentation, the strategic planning or the village plan of development.

The representatives of monumental institution were moreover examined about the cooperation with the inhabitants and the mayors.

People living in these village monument zones (preserves) feel the monument preservation mostly negatively. This opinion boosts mainly the bad experience in the cooperation with the representatives of monumental institution. They strictly requisition the observance their directions of preservation the original character of the village. The main problem is that these directions put heavy demands on the inhabitants whom are not the owners of these monuments but their houses are built in this village monument zone (preserve).

It regards especially the construction activities when people can't decide on their own how to repair their houses and what kind of material would like to use. This presents higher financial costs, which are not paid off to the inhabitants. Most people then decide to stop these construction activities and it leads to gradual backwardness of these houses.

These various restrictions of construction activities as well as the building-up the new houses very often lead to the fact that young people rather leave their villages and move to larger villages and towns.

This is one of the main reasons why villages lose inhabitants in working age and the pensioners mostly live there. It endangers the renewal and the development of country, which depends on young families with children because this is the future of these districts.

Another great disadvantage of these territories is the lack of the job opportunities. Services in these villages are on a very low level and this is not good for the tourists.

It is necessary to repair local roads as well as the public places. They are in the disastrous stage. People need public transport because not everyone has a car.

Villages must do some own promotion by way of prospectuses and Internet.

For removing these lacks also contributes obtaining the financial grant from the operational programmes for the years 2007 – 2013.

Key data:

Region, development, monumental zone, monumental preserve, tourist trade, country territory, monument protection, popular architecture.

7 Použitá literatura

1. Vaníček, J., Hrabánková, M., Regionální projektování, Skripta ZF JČU 2004, stran 72
2. Daněčková, I., Vybrané problematiky regionálního rozvoje znojemské vinařské oblasti, Přírodovědecká fakulta, Karlova univerzita 2004, stran 88
3. www.euractiv.cz, 19. 3. 2007
4. www.strukturalni-fondy.cz, 19. 3. 2007 , 20. 3. 2007
5. www.kr-jihocesky.cz, 20. 3. 2007
6. www.npu.cz, 1. 3. 2007
7. www.mkcr.cz, 20. 3. 2007
8. www.kr-jihomoravsky.cz, 20. 3. 2007
9. www.portal.gov.cz, 4. 4. 2007
10. www.lidova-architektura.cz, 20. 3. 2007
11. Bureš, P., Škadra, J., Šnajdrová, H., Památková ochrana historických vesnic v ČR, Nakladatelství Jalta, Praha 1996, ISBN 80-902096-2-9, stran 121
12. Vaníček, J., Regionální projektování, Prozatímní studijní materiály
13. www.vyletnik.cz, 21. 3. 2007
14. www.znojensko.info, 21. 3. 2007
15. Vaníček, J., Skořepa, L., Marketingový výzkum, Skripta ZF JČU, 2001, stran 55
16. Pešta, J., Encyklopedie českých vesnic: vesnické památkové rezervace, zóny a ostatní památkově hodnotná vesnická sídla v Čechách, díl II, Jižní Čechy, Praha, Libri, 2004, ISBN 80-7277-149-3, stran 591
17. <http://cs.wikipedia.org>, 22. 3. 2007, 23. 3. 2007
18. Dokumentace poskytnutá OÚ Číměř
19. www.obeccimer.cz, 12. 4. 2007
20. www.regiontrebonsko.cz, 22. 3. 2007, 23. 3. 2007
21. www.desna.cz, 4. 4. 2007
22. www.kostelyunas.net, 8.3.2007
23. www.selskebaroko.cz, 23. 3. 2007
24. www.ubytovani-zitec.cz, 26. 3. 2007
25. www.obecsatov.cz, 1. 3. 2007, 26. 3. 2007
26. www.sklepniulicky.cz, 26. 3. 2007
27. www.vratenin.cz, 1. 3. 2007

8 Seznam příloh

1. Dotazník pro obyvatele vesnických památkových rezervací a zón
2. Dotazník pro představitele samosprávy vesnických památkových rezervací a zón
3. Dotazník pro představitele pobočky Národního památkového ústavu v daném kraji zodpovědného za studované vesnické památkové rezervace a zón

D O T A Z N Í K

Pro obyvatele vesnických památkových rezervací a zón

1. Jaký je Váš vztah k této obci?

mám zde trvalé bydliště a bydlím zde ve vlastním domě	mám zde trvalé bydliště a bydlím zde v nájmu	jsem vlastníkem rekreačního objektu	Jiný *)
---	--	-------------------------------------	---------

2. Jak dlouho již v této obci pobýváte (trvale nebo přechodně)?

do 1 roku	1 – 5 let	6-10 let	10 -20 let	20 -30 let	nad 30 let
-----------	-----------	----------	------------	------------	------------

3. Víte o tom, že Vaše obec, nebo Vaše část obce byla prohlášena před časem vesnickou památkovou rezervací (vesnickou památkovou zónou)?

vím o tom a zajímám se	mám o tom povědomí	dozvídám se o tom poprvé	ani mne to nezajímá
------------------------	--------------------	--------------------------	---------------------

4. Máte představu, jaké výhody to Vaší obci přináší?

nevím	tuším, ale nevím nic konkrétního	vím, jako příklad uvedu.....
-------	----------------------------------	------------------------------

5. Máte představu, jaké nevýhody to Vaší obci přináší?

nevím	tuším, ale nevím nic konkrétního	vím, jako příklad uvedu.....
-------	----------------------------------	------------------------------

6. Setkal jste se již při jednání s úřady s tím, že Vaše obec (část obce) je prohlášena vesnickou památkovou rezervací (vesnickou památkovou zónou)?

ano	ne	pokud ano, v jaké souvislosti?.....
-----	----	-------------------------------------

7. Domníváte se, že prohlášení Vaší obce (části obce) vesnickou památkovou rezervací (zónou) bylo pro Vaší obec přínosem?

určitě ano	spíše ano	nedovedu posoudit	spíše ne	určitě ne
------------	-----------	-------------------	----------	-----------

8. Je dům, ve kterém bydlíte prohlášen kulturní památkou?

určitě ano	domnívám se, že ano	nevím	domnívám se, že ne	určitě ne
------------	---------------------	-------	--------------------	-----------

9. Setkal jste se ve Vaší obci s lidmi, kteří do Vaší obce přijeli prohlédnout si historické stavby?

velmi často	občas	zřídka	nikdy
-------------	-------	--------	-------

10. Myslíte si, že se starosta a obecní zastupitelstvo zajímá o problémy spojené s památkovou ochranou Vaší obce (části obce)?

určitě ano	spíše ano	nedovedu posoudit	spíše ne	určitě ne
------------	-----------	-------------------	----------	-----------

11. Můžete charakterizovat Váš vztah k obci, kde trvale nebo občas bydlíte?

jsem na svou obec hrdý a rád, že zde bydlím	jsem celkem spokojen s bydlením v této obci	je tu bydlení jako v každé jiné vesnici	klidně bych šel bydlet jinam	nelíbí se mi tady a raději bych se odstěhoval někam jinam
---	---	---	------------------------------	---

12. Co by měla Vaše obec udělat pro to, aby k Vám lidé jezdili na výlety a jako turisté? (maximálně tři odpovědi)

nemám zájem, aby sem jezdili	zlepšit pořádek a vzhled	vydat propagační letáky	vybudovat informační středisko	zlepšit stav silnic a veřejných prostranství
přispět občanům na opravy domů jiná opatření, která?....				

13. Údaje o Vás:

pohlaví	muž	žena				
věk	do 17 let	18-25	26-35	36-45	46-55	56 a více
vzdělání	základní/vyučen		střední		vysokoškolské	
kde pracuji (pouze trvalí obyvatelé)	v místě bydliště		dojíždím za prací		nepracuji	
zaměstnání	samostatně podnikám v zemědělství nebo lesním hospodářství	samostatně podnikám v jiném oboru	zaměstnanec u soukromé firmy v oboru zemědělství a lesnictví		zaměstnanec u soukromé firmy v jiném oboru	
	podnikatel v zemědělství nebo lesnictví, který zaměstnává další pracovníky	podnikatel v jiném oboru, který zaměstnává další pracovníky	důchod -ce	studující	nezaměstnaný	mateřská dovolená, v domácnosti

Místo:

Tazatel:

Datum:

DOTAZNÍK

Pro představitele samosprávy vesnických památkových rezervací a zón

Název obce.....

Jde o

- a) vesnickou památkovou rezervaci b) vesnickou památkovou zónu

Která část byla prohlášena vesnickou památkovou rezervací (zónou)

- a) celá obec b) místní část s názvem.....

Obec je členem sdružení obcí nebo mikroregionu?

- a) ne b) ano s názvem.....

1. Jakou funkci v obci zastáváte?

starosta	místostarosta	tajemník	jiná.....
----------	---------------	----------	-----------

2. Jak dlouho již v této obci pobýváte?

do 1 roku	1 – 5 let	6-10 let	10 -20 let	20 -30 let	nad 30 let
-----------	-----------	----------	------------	------------	------------

3. V kterém roce byla Vaše obec (nebo její část) prohlášena vesnickou památkovou rezervací (vesnickou památkovou zónou)?

bylo to v roce.....	nevím
---------------------	-------

4. Má Vaše obec zpracovanou nějakou územně-plánovací dokumentaci?

územní plán z roku....	regulační plán z roku.....	urbanistickou studii z roku...	jiný typ územně-plánovací dokumentace (jaký).....
------------------------	----------------------------	--------------------------------	---

5. Má Vaše obec zpracovanou nějaký strategický plán, nebo plán rozvoje obce?

má plán z roku...	je připravován	uvažujeme o jeho zpracování	je zpracován v rámci mikroregionu	bude zpracován v rámci mikroregionu
-------------------	----------------	-----------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

6. Domníváte se, že prohlášení Vaší obce (části obce) vesnickou památkovou rezervací (zónou) bylo pro Vaší obec přínosem?

určitě ano	spíše ano	nedovedu posoudit	spíše ne	určitě ne
------------	-----------	-------------------	----------	-----------

7. Myslíte si, že se zajímáte o problémy spojené s památkovou ochranou Vaší obce?

určitě ano	spíše ano	nedovedu posoudit	spíše ne	určitě ne
------------	-----------	-------------------	----------	-----------

8. Máte představu, jaké výhody to (myšleno památková ochrana) Vaší obci přináší?

.....
.....
.....

9. Máte představu, jaké nevýhody to (myšleno památková ochrana) Vaší obci přináší?

.....
.....
.....

10. Setkal jste se již při jednání s úřady s tím, že Vaše obec (část obce) je prohlášena vesnickou památkovou rezervací (vesnickou památkovou zónou)?

.....
.....
.....

11. Jaké máte zkušenosti s jednáním o památkové ochraně Vaší obce s Vaším pověřeným obecním (městským) úřadem v

.....

.....

.....

12. Jaké máte zkušenosti s jednáním o památkové ochraně Vaší obce s památkovým úřadem v, který má Vaší obec na starost?

.....

.....

.....

13. Jaké máte zkušenosti s jednáním o památkové ochraně Vaší obce s Krajským úřadem v, který má Vaší obec na starost?

.....

.....

.....

14. Je dům, ve kterém bydlíte prohlášen kulturní památkou?

určitě ano	domnívám se, že ano	nevím	domnívám se, že ne	určitě ne
------------	---------------------	-------	--------------------	-----------

15. Setkal jste se ve Vaší obci s lidmi, kteří do Vaší obce přijeli prohlédnout si historické stavby?

velmi často	občas	zřídka	nikdy
-------------	-------	--------	-------

16. Můžete charakterizovat Váš vztah k obci, kde trvale bydlíte?

jsem na svou obec hrdý a rád, že zde bydlím	jsem celkem spokojen s bydlením v této obci	je tu bydlení jako v každé jiné vesnici	klidně bych šel bydlet jinam	nelíbí se mi tady a raději bych se odstěhoval někam jinam
---	---	---	------------------------------	---

17. Co by měla Vaše obec udělat pro to, aby k Vám lidé jezdili na výlety a jako turisté?

.....

.....

.....

18. Údaje o Vás:

pohlaví	muž	žena					
věk	do 17 let	18-25	26-35	36-45	46-55	56 a více	
vzdělání	základní/vyučen		střední		vysokoškolské		
kde pracuji (pouze trvalí obyvatelé)	v místě bydliště		dojíždím za prací		nepracuji		
zaměstnání	samostatně podnikám v zemědělství nebo lesním hospodářství	samostatně podnikám v jiném oboru	zaměstnanec u soukromé firmy v oboru zemědělství a lesnictví		zaměstnanec u soukromé firmy v jiném oboru		zaměstnanec ve státní nebo veřejné organizaci
	podnikatel v zemědělství nebo lesnictví, který zaměstnává další pracovníky	podnikatel v jiném oboru, který zaměstnává další pracovníky	důchod -ce	studující	nezaměstnaný	mateřská dovolená, v domácnosti	

Místo:

Tazatel:

Datum:

DOTAZNÍK

Pro představitele pobočky Národního památkového ústavu v daném kraji zodpovědného za Vámi studované vesnické památkové rezervace a zóny

Název obcí, za které je pracovník NPÚ zodpovědný

Jde o

a) vesnické památkové rezervace (názvy).....

b) vesnické památkové zóny (názvy).....

1. Jakou funkci v Národním památkovém ústavu zastáváte?

.....

2. Jak dlouho již v ústavu pracujete?

do 1 roku	1 – 5 let	6-10 let	10 -20 let	nad 20 let
-----------	-----------	----------	------------	------------

3. V kterém roce byla ve Vámi spravovaných obcích zavedena plošná ochrana souboru lidové architektury?

všechny v roce.....	jinak a to.....
---------------------	-----------------

4. Myslíte si, že se představitelé těchto obcí zajímají o problémy spojené s jejich památkovou ochranou?

určitě ano	spíše ano	nedovedu posoudit	spíše ne	určitě ne
------------	-----------	-------------------	----------	-----------

5. Podle Vašeho názoru, jaké výhody to (myšleno památková ochrana) obcím přináší?

.....
.....
.....

6. Podle Vašeho názoru, jaké nevýhody to (myšleno památková ochrana) obcím přináší?

.....
.....
.....

7. Jaké postoje zaujímají obyvatelé těchto obcí k Vaším návštěvám, pokynům a rozhodnutím?

.....
.....
.....

8. Jaké postoje zaujímají představitelé těchto obcí k Vaším návštěvám, pokynům a rozhodnutím?

.....
.....
.....

9. Jaké máte zkušenosti s jednáním o památkové ochraně s pověřenými obecními úřady zodpovědnými za památkovou péči?

.....
.....
.....

10. Jaké máte zkušenosti s jednáním o památkové ochraně v této oblasti s Krajským úřadem?

.....
.....
.....

11. Domníváte se, že prohlášení Vámi spravovaných obcí (části obce) vesnickou památkovou rezervací (zónou) bylo pro ně přínosem?

určitě ano	spíše ano	nedovedu posoudit	spíše ne	určitě ne
------------	-----------	-------------------	----------	-----------

12. Setkal jste se v těchto obcích s lidmi, kteří do Vaší obce přijeli prohlédnout si historické stavby?

velmi často	občas	zřídka	nikdy
-------------	-------	--------	-------

13. Co by měly obce udělat pro to, aby k nim lidé jezdili na výlety a jako turisté?

.....

.....

.....

14. Údaje o Vás:

pohlaví	muž	žena					
věk		do 17 let	18-25	26-35	36-45	46-55	56 a více
vzdělání		základní/vyučen		střední		vysokoškolské	

Místo:

Tazatel:

Datum:

Pokyny k vedení rozhovoru

Oslovení návštěvníků

Dovoďte, abych se představil. Jmenuji se..... a jsem student zemědělské fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a v rámci své diplomové práce provádím průzkum v památkově chráněných vesnicích Vašeho okresu. Mohl bych Vás požádat o zodpovězení několika otázek? Vaše odpovědi budou součástí širšího výzkumu a bude zachována anonymita Vašich odpovědí. Součástí diplomové práce budou pouze průměrné odpovědi všech oslovených respondentů.

Postup při dotazování

- Je třeba si domluvit schůzku předem. Měl by to být ten pracovník Národního památkového ústavu, který má Vámi studované obce na starosti. Může to být jeden člověk, pak půjde o jeden rozhovor, nebo dva pracovníci. Větší počet rozhovorů nevyžadujte, i kdyby to nepokrylo všechny Vámi sledované obce.
- Je možné se souhlasem respondenta použít pro urychlení dotazování i diktafon.
- Odpovědi by neměly být kolektivní, tedy odpovídat by měl pouze jeden člověk
- Tazatel se musí ztotožnit s filozofií dotazníku a celého šetření - pečlivě pročíst

Vyplňování dotazníku

- Každý tazatel na napíše své jméno, místo šetření a datum!
- Vyplňujte přehledně, čitelně a nevynechávejte otázky!
- Otázky nabízející alternativy - zaškrtněte varianty, pokud je uvedena možnost více odpovědí, upozorněte na to respondenta.
- U otevřených otázek v rámci možností naléhat na širší odpověď, ale pokud respondent kategoricky odpoví, že neví, nebo že na tuto otázku nechce odpovídat, pak na ni netrvat.